

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie –
Česká republika a Spolková republika Německo**

Kateřina Černá

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Černá

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Federal Republic of Germany

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie: Česká republika a Spolková republika Německo. Dílčím cílem je zhodnocení sledovaných ekonomik s využitím makroekonomických ukazatelů a provedení jejich komparativní analýzy.

Metodika

Práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s problematikou nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci budou použity zejména metody deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

nezaměstnanost, trh práce, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, zaměstnanost

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

HELÍSEK, M. Makroekonomie: základní kurs. Slaný: Melandrium, 2000. ISBN 80-86175-10-3.

JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

KOTÝNKOVÁ, M. NĚMEC, O. Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

POŠTA, V. MACÁKOVÁ, L. PAVELKA, T. Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-296-3.

SIROVÁTKA, T. MAREŠ, P. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 10. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 02. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za vedení, ochotu, cenné rady a vstřícnost při konzultacích, kterou mi v této nelehké době během vypracovávání bakalářské práce věnoval.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou nezaměstnanosti a jejím vývojem ve vybraných zemích Evropské unie. Vybranými zeměmi jsou Spolková republika Německo a Česká republika v letech 2009 až 2019.

Práce je rozdělena na dvě části, první část se zabývá teoretickou stránkou a druhá část praktickou.

V teoretické části jsou vysvětleny a podrobně popsány základní makroekonomické pojmy, které úzce souvisí s nezaměstnaností.

Praktická část je zaměřena na porovnání vývoje míry nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů v České republice a Spolkové republice Německo v letech 2009-2019. Následně je zde porovnána analýza nezaměstnanosti podle jednotlivých regionů, skupin podle věku a pohlaví. Další část představují výstupy zohledňující analýzu porovnání jednotlivých skupin zkoumaných zemí – České republiky a Spolkové republiky Německo.

Na základě teoretické a praktické části je na konci bakalářské práce uveden výsledek a diskuse.

Klíčová slova: nezaměstnanost, trh práce, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, zaměstnanost

Unemployment in the selected states of European Union – Czechia and Federal Republic of Germany

Abstract

This bachelor thesis deals with the analysis of unemployment and its development in selected countries of the European Union. Selected countries are the Federal Republic of Germany and the Czech Republic from 2009 to 2019.

The work is divided into two parts, the first part deals with the theoretical side and the second with the practical part.

The theoretical part explains and describes in detail the basic macroeconomic concepts that are closely related to unemployment.

The practical part is focused on the comparison of the development of the unemployment rate and other macroeconomic indicators in the Czech Republic and the Federal Republic of Germany between 2009 and 2019. Then its compared here the analysis of unemployment by individual regions, groups by age and gender. The next part presents the outputs taking into account the analysis of the comparison of individual groups of the examined countries the Czech Republic and the Federal Republic of Germany.

Based on the theoretical and practical part, the result and discussion are presented at the end of the bachelor's thesis.

Keywords: unemployment, labor market, unemployment development, types of unemployment, causes and consequences of unemployment, unemployment rate, employment

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce.....	13
2.2	Metodika.....	13
3	Teoretická východiska	14
3.1	Trh práce.....	14
3.1.1	Poptávka po práci	14
3.1.2	Nabídka práce	15
3.1.3	Rovnováha na trhu práce	17
3.2	Nezaměstnanost.....	18
3.2.1	Druhy nezaměstnanosti	20
3.2.2	Důsledky nezaměstnanosti	23
3.2.3	Příčiny nezaměstnanosti	24
3.2.4	Měření nezaměstnanosti	25
3.2.5	Nezaměstnanost a zdraví	28
3.3	Význam práce pro člověka	28
3.4	Rizikové skupiny nezaměstnaných.....	30
3.5	Hrubý domácí produkt.....	33
4	Vlastní práce.....	35
4.1	Česká republika	35
4.1.1	Vývoj nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019.....	35
4.1.2	Vývoj HDP v letech 2009 až 2019	39
4.1.3	Nezaměstnanost v krajích ČR v letech 2009 až 2019	41
4.1.4	Nezaměstnanost podle věku v letech 2009 až 2019	43
4.1.5	Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2009 až 2019.....	44
4.1.6	Vývoj nezaměstnanosti v roce 2020.....	46
4.2	Spolková republika Německo.....	56
4.2.1	Vývoj nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019.....	56
4.2.2	Vývoj HDP v letech 2009 až 2019	58
4.2.3	Nezaměstnanost podle německých spolkových zemí.....	61
4.2.4	Nezaměstnanost podle věku v letech 2009 až 2019	64
4.2.5	Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2009 až 2019.....	66
4.3	Srovnání vývoje nezaměstnanosti	67
5	Výsledky a diskuse	71

6 Závěr	74
7 Seznam použitých zdrojů	77

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Míra nezaměstnanosti v krajích České republiky v roce 2019.....	42
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nezaměstnanost krajů v ČR v letech 2009 až 2019 (v %).	43
Tabulka 2: Nezaměstnanost v ČR v letech 2009 až 2019 podle věku (v %).	44
Tabulka 3: Nezaměstnanost krajů v České republice za rok 2020 (v %).	54
Tabulka 4: Nezaměstnanost v SRN v letech 2009 až 2019 podle věku (v %).	65

Seznam použitých zkratk

ČSÚ: Český statistický úřad
 ČR: Česká republika
 EU: Evropská unie
 Eurostat: Evropský statistický úřad
 ÚP: Úřad práce

Seznam grafů

Graf 1 - Poptávka po práci	15
Graf 2 - Nabídka práce	16
Graf 3 - Rovnováha na trhu práce	18
Graf 4 - Míra nezaměstnanosti v ČR v letech 2009 až 2019.....	39
Graf 5 - Vývoj růstu HDP v ČR v letech 2009 až 2019 (v %).	41
Graf 6 - Nezaměstnanost žen a mužů v ČR v letech 2009 až 2019 (v %).	46
Graf 7 – Míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2020	54
Graf 8 - Nzaměstnanosti v SRN v letech 2009 až 2019 (v %).	58
Graf 9 - Vývoj růstu HDP v SRN v letech 2009 až 2019 (v %).	61
Graf 10 – Nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích (v %).	63
Graf 11 - Nezaměstnanost žen a mužů v SRN v letech 2009 až 2019 (v %).	66
Graf 12 - Vývoj růstu HDP v ČR a SRN v letech 2009 až 2019 (v %).	68

Graf 13 - Nezaměstnanost v ČR a SRN v letech 2009 až 2019 (v %).	69
Graf 14 - Nezaměstnanost v Praze a Berlíně v letech 2009 až 2019 (v %).	70

1 Úvod

Bakalářská práce je soustředěna na dvě sousední země s obdobně orientovaným hospodářstvím, což dokazuje i provázanost cyklů ve vývoji průmyslové produkce. Jedná se o Českou republiku a Spolkovou republiku Německo. Tyto státy jsou srovnávány na základě vývoje nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019. Spolková republika Německo zastupuje největšího obchodního partnera pro Českou republiku.

Zmiňované země si prožily značný kus vývoje obzvláště po 2. světové válce a potýkají se s podobnými překážkami na trhu práce, které představují například nedostatek kvalifikovaných osob, problém uchycení se mladých lidí či zastoupení žen. Právě z tohoto důvodu je komparace jejich nezaměstnaností pozoruhodným tématem.

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na porovnání dvou vybraných států – Česká republika a Spolková republika Německo v letech 2009-2019. Nejprve jsou charakterizovány dané země a následně popsán vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých letech. Problémy spojené s nezaměstnaností jsou zde rozebírány do větší hloubky a na základě vybraných skupin. Podle věku, podle pohlaví a podle regionů. Volba těchto skupin umožňuje více porozumět problematice v souvislosti s nezaměstnaností zkoumaných zemí.

Česká republika a Spolková republika Německo byly zvoleny z důvodu vzájemného sousedství, ale také kvůli jejich podobné ekonomice a situaci na trhu. Oba dva státy zastupují nejnižší míru nezaměstnanosti v celé Evropské unii, z čehož vyplývá, že situace na pracovním trhu je ve velmi kladném vztahu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie: Česká republika a Spolková republika Německo. Dílčím cílem je zhodnocení sledovaných ekonomik s využitím makroekonomických ukazatelů a provedení jejich komparativní analýzy.

2.2 Metodika

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část práce byla zpracována formou literární rešerše s využitím odborné literatury českých a zahraničních autorů, rovněž byla data čerpána z internetových zdrojů. V práci byly vysvětleny a podrobně popsány základní makroekonomické pojmy, které úzce souvisí s nezaměstnaností. Pro lepší porozumění tématu byl nejprve vysvětlen pojem nezaměstnanost, následně popsány její druhy, příčiny jejího vzniku, způsoby jakými ji lze měřit. Dále také jaké může vyvolat důsledky nejen na ekonomiku ale i na zdraví člověka. V práci byl také vysvětlen a popsán další makroekonomický ukazatel – hrubý domácí produkt. Následně byl vysvětlen význam práce pro člověka a uvedeny osoby, které na trhu práce představují rizikovou skupinu. Podkladem pro bakalářskou práci byla převážně veřejně dostupná data, zejména ze stránky Českého statistického úřadu a Evropského statistického úřadu.

V praktické části práce byla provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s problematikou nezaměstnanosti ve vybraných ekonomikách a zkoumaném období 2009-2019. Pro analýzu shromážděných údajů byla využita statistická analýza dat. Prostřednictvím komparativní analýzy, tabulek a grafů byly porovnány sledované země Česká republika a Spolková republika Německo v rámci nezaměstnanosti a v závislosti na pohlaví, věku a regionu. V důsledku toho byly vysvětleny a popsány rozdíly mezi vývojem daných ukazatelů. V práci byly použity zejména metody deskripce a komparativní analýzy.

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

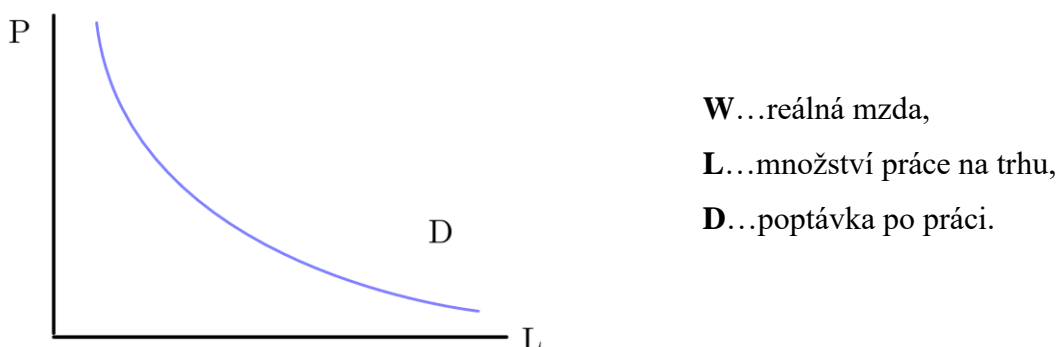
Trh práce představuje zcela důležitou součást tržního hospodářství, kde se setkává poptávka po práci a nabídka práce (Fialová, 2004). V knize Jana Klímy je uvedeno, že se jedná o vědomou a účelnou činnost, jejíž množství a kvalita závisí především na fyzických a duševních schopnostech člověka. Domácnosti představují nejen samotné nositele práce, ale i stranu nabízejících. Naopak firmy zastupují stranu poptávajících (Klíma, 2006).

Robert Holman ve své knize zmiňuje jistou neúplnost trhu z hlediska dosahovaných informací a označuje trh jako nedokonalý. Projevuje se to v nedostatku informací z obou stran. Lidé nemají dostatečné informace, které by jim prokazovaly, jaké je množství volných pracovních pozic. Stejně tak podniky nevědí, kolik mají k dostání volných pracovních sil. Než se zájemci o práci dozvědí, jsou nějaký čas bez práce a některá pracovní místa zůstanou volná. V tuto chvíli hovoříme o nezaměstnanosti. V případě sledování trhu práce za určité období vypočítáme, že se jisté procento lidí rozhodne v tomto období práci opustit. Toto číslo je nazýváno jako míra ztráty práce. Je také možnost sledování procenta nezaměstnaných osob, kteří si během stejného období najdou zaměstnání. Toto číslo je nazýváno jako míra nalezené práce (Holman, 2004).

3.1.1 Poptávka po práci

Poptávka po práci je zastupována nejenom počtem pracujících lidí, kteří hledají práci, ale také rozsahem nabízených volných pracovních míst. Poptávku po práci ovlivňuje hned několik ekonomických faktorů včetně sociální politiky a chování subjektů na trhu práce. V důsledku koupě práce se budou firmy řídit podle výnosů, které jim práce poskytne, ale také podle nákladů, jež nemusí vynaložit (Jírová, 1999).

Graf 1 - Poptávka po práci

Zdroj: Brčák Josef a další, 2014.

Firma, která se nachází v rovnováze a zároveň maximalizuje svůj zisk, poskytuje práci zaměstnancům až do bodu, kdy se příjem z mezního produktu práce právě rovná mezním nákladům na práci. Mezní produkt práce můžeme také nazývat tzv. dodatečným výstupem, který představuje výsledek práce pouze jedné dodatečné jednotky pracovní síly. Ostatní vstupy zůstávají konstantní. Závislost poptávky po práci je dána mzdovou sazbou a příjmem z mezního produktu práce (Jírová, 1999).

3.1.2 Nabídka práce

Nabídka práce nám poukazuje na typy pracovníků a jejich množství, jež jsou na trhu práce k dispozici při odlišných ekonomických podmínkách. Důležitost této znalosti vychází z řady rozdílných příčin, a to i včetně:

Vláda je tím alespoň přiměna zajistit plnou zaměstnanost. Množství práce potřebného pro úplné zaměstnání pracovní síly, kterou je možné určit až v době, kdy víme kolik lidí má o zaměstnání zájem.

Pracovní nároky zejména v průmyslovém odvětví se neustále mění. Zatímco poptávka po výrobcích v jednom z průmyslových odvětví stoupá, ve druhém klesá, a proto je velmi důležité druh práce pravidelně pozměňovat. Tím vycházíme z toho, že technickým pokrokem roste zvýšený zájem poptávky po kvalifikované práci.

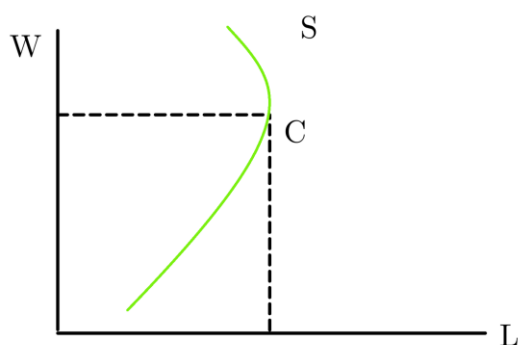
Díky stejnorodosti pracovní síly, můžeme spravedlivě rozdělit finanční ohodnocení. Změnou charakteristiky nabídky práce, můžeme přispět ke zmenšování nerovnoměrnosti výdělků (Rievajová, 2009).

„Nabídka práce má rostoucí charakter, jelikož čím vyšší je mzdová sazba, tím více lidé práci nabízejí“ (Josef Brčák a další, 2014).

Nabídka práce je představována volbou spotřebitele, který srovnává mezi užitkem ze svého volného času nebo užitkem, z něhož vycházejí výroky a služby. Tyto výrobky a služby si může nakoupit díky mzdě dosažené obětováním svého volného času a nabízením většího množství práce (Jírová, 1999).

„S vyšší mzdové sazby se mění volba mezi užitkem, který plyne spotřebiteli z výrobků a služeb, a užitkem z volného času“ (Jírová, 1999).

Graf 2 - Nabídka práce

W...reálná mzda,
L...množství práce na trhu,
S...nabídka práce.

Zdroj: Brčák Josef a další, 2014.

Tím, že mzdová sazba roste, spotřebitel nabízí větší množství práce. Vlivem vyšší mzdové sazby se omezuje počet odpracovaných hodin a zároveň i nabídka práce. Pokud dochází k tomu, že je mzdová sazba nižší, má převahu tzv. substituční efekt, jehož následkem je rostoucí nabídka práce. Tedy jednodušeji řečeno zvyšuje pozornost o práci. K převládání tzv. důchodového efektu dochází, pokud je mzdová sazba vyšší. Díky vyšším mzdám máme více volného času a možnost omezit tak nabídku práce, což způsobuje, že nabídka práce klesá (Jírová, 1999).

Nabídka práce je představována vztahem, který probíhá mezi nabízeným množstvím a cenou. Pozice nabízejícího je zastupována potenciálním pracovníkem, který nabízí při dané ceně (mzdě práce) jisté množství práce (Josef Brčák a další, 2014).

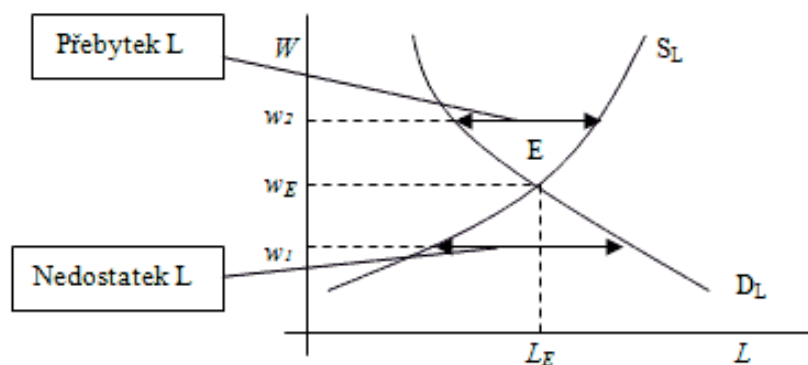
3.1.3 Rovnováha na trhu práce

Ke vzniku rovnováhy na trhu práce dochází vlivem uvedení nabídky a poptávky do rovnováhy, při takzvané rovnovážné mzdě a při určitém množství práce. Je vyjadřována prostřednictvím průsečíku poptávky a nabídky po práci. Tento průsečík také nazýváme rovnovážným bodem. Na straně poptávky po práci vystupují firmy a na straně nabídky domácnosti, které nabízejí své služby. Poptávková křivka značí součet všech individuálních křivek poptávky na trhu práce všech firem. Zatímco nabídková křivka představuje součet individuálních křivek nabídky (Macáková, 2005).

Na základě grafu si můžeme všimnout, že dochází ke střetu nabídky s poptávkou, což nazýváme také jako bod vyčištění trhu práce (Josef Brčák a další, 2014). Prostřednictvím vodorovné osy L můžeme vidět množství práce (počet pracovníků), svislou osou W je zobrazena výše mzdy. Křivka SL značí nabídku a křivka DLL poptávku po práci. Bodem E je vyjádřena rovnováha na trhu práce. V situaci, kdy nastane že je výše mzdy vyšší než rovnovážná mzda, dochází k přebytku na trhu práce. Tím vzniká nezaměstnanost. V opačném případě dochází k nedostatku volných pracovních sil (Holman, 2004).

V důsledku nerovnováhy na trhu dochází k působení tržních sil, které způsobují změnu ceny i nabízeného a poptávaného množství. V případě nedostatečného množství statků vzniká konkurence na straně kupujících, které jsou schopni kupovat i při vyšší ceně. Výrobci nebo prodejci k tomu přistupují buď zvýšením ceny, nebo zvýší nabídku daného množství, jelikož jim zvyšující se cena umožní vyrábět mnohem více, a dokonce jim pokryje vyšší náklady. Dochází tak k postupnému snižování poptávky po daném statku, mnohdy až k úplnému zaniknutí, jelikož vyšší cena vede kupující k snížení poptávky po statku (Sojka, 1999).

Graf 3 - Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Jurečka Václav, 2017.

V případě, kdy se projevuje na trhu přebytek nabídky nad poptávkou, hovoříme o vzniku konkurence prodávajících, jelikož statek nejde prodat. Aby prodejci byli schopni statek prodat, snaží se ceny snižovat a tím postupně i nabízené množství. Vlivem přebytečné nabídky dochází k postupnému snižování až k zániku statku (Sojka, 1999).

3.2 Nezaměstnanost

Jedná se o sociálně-ekonomický jev, který je spojený s existencí trhu, konkrétně trhu práce. Nezaměstnanost je značena důsledkem a současně projevem nerovnováhy na trhu práce mezi poptávkou a nabídkou po práci. Ke vzniku dochází v důsledku hned několika jevů a procesů v ekonomicko-sociální oblasti (Rievajová, 2009).

Nezaměstnanost může být představována ztrátou výrobků či služeb, protože v případě, kdy by nezaměstnanost neexistovala, tak by výrobky byly nezaměstnanými vyrobeny. Ztráty se také vyznačují prostřednictvím dávek v nezaměstnanosti. Na jednu stranu tvoří předpoklad toho, že se nezaměstnanost bude lépe snášet, ale na druhou stranu bude zasahovat a zatěžovat státní rozpočet (Sojka, 1999).

Výška nezaměstnanosti je mírou ekonomického zdraví národa. Jedná se o závažný ekonomický problém, protože reprezentuje ztracenou potenciální hodnotu celé ekonomiky, ale zároveň i sociální indikátor, protože nezaměstnanost je spojena s takovými společenskými

jevy, jako například zlé mentální a fyzické zdraví, zvýšená rozvodovost či zločinnost. Pokud se z nezaměstnanosti nestane masová nezaměstnanost, tak nebude považována za vážný sociální ani ekonomický problém (Rievajová, 2009).

Mezi nejohroženější skupiny řadíme mladé lidi, kteří jsou bez jakýchkoliv pracovních zkušeností. Tím dochází k problému, že absolventi škol, ať hovoříme o vysoké, střední či odborném učilišti neposkytují patřičnou dosaženou kvalifikaci. Důvodem nezaměstnanosti mladých absolventů není pouze narůstající počet zájemců o zaměstnání, ale i neodpovídající struktura profesí na trhu. Dochází ke snižování zájemců a absolventů v hutnickém nebo také zemědělském oboru (Rievajová, 2009).

Podle knihy pana Mojžíra Helíška se obyvatelstvo může rozdělit do tří skupin od jisté věkové hranice:

Zaměstnaní –

- lidé, kteří mají své zaměstnání či sebezaměstnání placené. Součástí jsou také osoby, které nejsou sice v dočasné době ve svém zaměstnání, ale jsou zaměstnání formálně. Hovoříme například o mateřské dovolené, nebo o osobách, jež mají zdravotní neschopnosti (Helísek, 2002).

Nezaměstnaní -

mezi nezaměstnané Brčák a spol. řadí všechny osoby patnácti let a starší, jež dále splňují tři podmínky:

- Lidé, kteří nemají své zaměstnání či sebezaměstnání hrazené.
- Lidé, kteří sice nepracují, ale snaží se aktivně práci hledat. Buď prostřednictvím registrace na úřadu práce, nebo hledáním pracovního místa rovnou ve firmách či podnicích. Hledáním práce prostřednictvím inzerce, nebo snahou založit si svůj vlastní podnik.
- Lidé, kteří jsou schopni okamžitého nástupu na pracovní místo, například v časovém rozmezí do 14 dnů. Hovoříme tedy o pracovně schopném obyvatelstvu, které může být potenciálním výrobním faktorem, tedy zdrojem výroby daného produktu (Josef Brčák a další, 2014).

- Ostatní – do této skupiny jsou podle knihy Mojžíra Helíška řazeny ženy v domácnosti, studenti, invalidé, penzisté. V případě, že obyvatelstvo nesplňuje ani jednu z výše uvedených podmínek, nazýváme ho jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo (Helísek, 2002).

3.2.1 Druhy nezaměstnanosti

Na základě nezaměstnanosti je důležité si nejprve obyvatele rozdělit na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Ekonomicky aktivní jsou tací lidé, kteří o práci mají zájem a usilovně se o ni snaží. Naopak ekonomicky neaktivní obyvatelstvo zahrnuje osoby, jež zaměstnání nehledají (Klíma, 2006).

Můžeme rozlišit hned čtyři různé typy nezaměstnanosti podle jednotlivých příčin vzniku:

- frikční
- cyklickou
- strukturální
- sezonní.

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vyjadřuje nepřetržitý pohyb osob z jednoho zaměstnání do druhého. Její vznik je zapříčiněn opuštěním původního zaměstnání, kdy hledání nového pracovního místa samozřejmě způsobí ztrátu určitého času. Protože jsou lidé mnohdy hodně opatrní přijmout hned první nabídku, čekají, až se objeví lepší a v nejlepším případě větší počet pracovních nabídek. Důvodem může být hned řada konkrétních případů (Sojka, 1999). Ať už z důvodu, že byli propuštěni díky častým recesím i expanzím podniků, či vlivem technologických změn, kdy jsou náročnější výrobní procesy nahrazovány stroji. Dalším důvodem může být dobrovolné opuštění svého předchozího zaměstnání, kvůli tomu, že chtějí dosáhnout lepšího zaměstnání, které jim zajistí ať už například vyšší platové ohodnocení nebo výhodnější pracovní předpoklady. Nebo také kvůli tomu, že se jedná o čerstvé absolventy, kteří si musí poprvé shánět zaměstnání či matky po mateřské dovolené. Tím, že jsou nějaký čas lidé nezaměstnaní, musejí si neustále zjišťovat veškeré informace týkajících se volných

pracovních pozic a na základě toho uvažovat o případných nabídkách. Postupem času se z nezaměstnaných stávají zaměstnaní (Helísek, 2002).

Tento typ nezaměstnanosti se liší od cyklické právě tím, že není vyjadřován prostřednictvím nedostatku volných pracovních pozic, ale pracovními místy, která už existují, ale nejsou obsazena (Helísek, 2002). Občas se můžeme setkat s označením jako přirozená či normální nezaměstnanost. I v situaci, kdy by byly náklady na přizpůsobování nulové, tak by stále určitá nezaměstnanost existovala. Lidé se totiž při rozhodování o změně svého zaměstnání nedokážou ve většině případů rozhodnout ihned. To znamená, že se trh nepřizpůsobuje okamžitě (Rievajová, 2009).

Cyklická nezaměstnanost

Občas se setkáváme s označením nezaměstnanosti způsobené nedostatečnou poptávkou. Neboli můžeme říct, že nabídka práce je větší než poptávka po práci (Mareš, 1994).

Tento typ nezaměstnanosti má sklony k směřování neustálého růstu v období recese a zanikat ve fázi konjunktury, jelikož je spojen s hospodářským cyklem tržní ekonomiky, což vyznačuje závislost vývoje na vztahu mezi potenciálním HDP a skutečným (Sojka). Má do jisté míry vliv na všechny sektory ekonomiky. Dochází k poklesu poptávky všude, a tak pokud si lidé nemůžou nalézt zaměstnání v jednom z odvětví, tak pravděpodobně ani v tom dalším. To se pak projevuje v nižších příjmech domácností a poté menším zájem o nabízený statek. Důvodem jejich vzniku může být také úpadek zahraničních poptávek. V případě, kdy se postupně začne snižovat veškerá poptávka našich odběratelů po jednotlivých výrobcích, či případně službách, automaticky dochází k snížení objemu výroby, tedy k produkci, jelikož není dostatečně využito výrobních kapacit, a to následně vede k propouštění zaměstnanců. Jde o nedobrovolný druh nezaměstnanosti, v jehož případě je objem závislý na pružnosti trhu práce. Jakým způsobem poté reaguje na pozitivní či negativní změnu (Holman, 2004).

S velikostí cyklické nezaměstnanosti se často pojí pojem Okunův zákon (Josef Brčák a další, 2014).

Okunův zákon je pojmenován podle amerického ekonoma Arthura M. Okuna. Je představován soustavným negativním vztahem, jenž je statisticky odvozen od reálných údajů, poměru potenciálního a skutečného produktu, tedy Y/Y^* , a zároveň mírou nezaměstnanosti.

Tvoří tedy vztah mezi tempem ekonomického růstu a mírou nezaměstnanosti, jehož platnost byla určena na základě dat z USA (Josef Brčák a další, 2014).

„Definovaný vztah mezi cyklickým vývojem hrubého domácího produktu a nezaměstnaností“ (Fialová, 2004).

Strukturální nezaměstnanost

Ke vzniku strukturální nezaměstnanosti dochází v takových odvětvích, v nichž se projevuje útlum. Můžeme hovořit například o hutním a důlním průmyslu, nebo o těžkém strojírenském průmyslu. Tím pádem vzniká nedostatečná poptávka nejenom po statcích, ale i po samotných pracovnících. Projevuje se tím, že na jedné straně dané odvětví upadá, přičemž na té druhé straně je tomu naopak a dochází k rozvoji. Opět si to můžeme vyjádřit prostřednictvím několika příkladů, jako je elektronika, telekomunikace, přesné strojírenství. Dochází tak ke strukturálním změnám, jež zapříčiňují, že jsou některé profese utlumeny a zároveň některé dostatečně poptávány (Holman, 2004).

Tento typ nezaměstnanosti má delší trvání než předešlá frikční nezaměstnanost, jelikož pokud dochází k poklesu jednoho druhu odvětví, tak pracovníci nemohou uplatnit svou kvalifikaci v jiném a tím se stávají nezaměstnanými. V jistém slova smyslu strukturální nezaměstnanost zasahuje do osobního života, jelikož není zcela jednoduché změnit zaměstnání lusknutím prstu (Holman, 2004).

Jde o to, že nezaměstnaný horník nemůže nastoupit na volnou pozici šičky. Je nutná orientace na pracovních trzích a následná rekvalifikace. Tedy získání nových dovedností, jež jim s případným stěhováním pracovníků do nových oblastí, v nichž svou kvalifikaci mohou uplatnit (Josef Brčák a další, 2014). Vlivem mohou být také zřetelné změny technologií výroby (Klíma, 2006). Bohužel ve strukturální ekonomice dochází k ekonomickým změnám poměrně často, jelikož se stále struktura poptávky mění. Cílem tedy není vytváření nových pracovních pozic zvyšováním agregátní poptávky, ale aby vznikl soulad mezi nabízenou prací a volnými pracovními místy (Helísek, 2002).

Sezonní

Vzniká vlivem sezonních výkyvů, což je označováno pod pojmem fluktuace. Představuje nerovnoměrnost výroby v odvětvích, v nichž je produkce závislá na působení klimatických podmínek a počasí v průběhu roku. Je také způsobena kolísáním spotřeby, například vlivem střídání ročního období, nebo také velikonočními či vánočními svátky. Tím může dojít ke snížení zaměstnanosti v jiných odvětví (Rievajová, 2009).

Například v cestovním ruchu se liší poptávka po pracovnících v letní a v zimní sezóně. S velkými sezonními výkyvy se můžeme setkat i ve stavebním či zemědělském průmyslu. Hovoříme tedy o druhu krátkodobé nezaměstnanosti, jenž postihuje některé z profesí. Je složkou frikční nezaměstnanosti, a tím se stává součástí přirozené míry nezaměstnanosti (Josef Brčák a další, 2014).

3.2.2 Důsledky nezaměstnanosti

V případě, kdy ekonomika nedokáže zaměstnat všechny lidi, kteří se ucházejí o pracovní místo z důvodu nedostatečného vytvoření pracovních možností pro všechny uchazeče, hovoříme o tom, že práce není dostatečně využita. Tím následně také dochází k rozsáhlým ztrátám, co se týče jednotlivých výrobků a služeb, které by případně zaměstnanci mohli vyrobit. Nehledě na ekonomické ztráty, které nezaměstnanost způsobuje, jsou v pořadí i další oblasti, jež mají negativní důsledek. Jedná se o psychické, kulturní a sociální oblasti. Působení všech těchto negativních vlivů, nezaměstnanost postupně vyřazuje lidi z tzv. společensky aktivního života (Mareš, 1994).

V důsledku dlouhodobě trvající nezaměstnanosti se kvalifikace postupně ztrácí. Čerství absolventi tak vycházejí ze škol bez jakýchkoliv zkušeností a pracovních dovedností, a tím se stávají pro budoucí zaměstnavatele nedostatečnými a nevhodnými adepty na případnou pracovní pozici. Další důsledek může mít nezaměstnanost v oblasti kriminality, kdy se setkáváme se sebevraždami. Mimo jiné má také značný dopad na rozpad rodin a nemocnost. Samotná nezaměstnanost může způsobit nejenom již zmíněnou ztrátu kvalifikace, ale také například nadbytečné množství stresu. Zhoršení jak psychického, tak fyzického zdraví, kdy se můžeme setkat s poruchou spánku nebo s frustrací (Klíma, 2006).

Stát se snaží snižovat nezaměstnanost, a to především nedobrovolnou právě tím, že usiluje o zlepšení při zveřejňování informací, ať už se jedná o volná pracovní místa, služby spojené s pracovním trhem nebo vládní rekvalifikační kurzy (Klíma, 2006).

Důsledky nezaměstnanosti lze dělit na dvě oblasti, na ekonomické a sociální.

Ekonomické důsledky

Ekonomické důsledky značí ztrátu produkce, kdy ekonomika nevyrábí tolik produkce, kolik je schopná vyrábět. Ztráta produkce je vyjadřována rozdílem mezi potenciálním a skutečným produktem. Dalším ekonomickým důsledkem může být případná ztráta či snížení kvalifikace pracovníků (Helísek, 2002).

Sociální důsledky

Za sociální důsledky můžeme považovat nezaměstnanost, která se projevuje v delší časovém období. Nejčastěji po dobu delší než půl roku. Ve většině případů jde o postupné nastřádání se již zmíněných vlivů v určitém čase. Projevuje se převážně díky postupnému se snižování podpor v nezaměstnanosti, či spotřebou úspor (Helísek, 2002).

Díky ztrátě pravidelného pracovního příjmu a sociálních kontaktů, dochází k psychickým onemocněním, které jsou dopadem nezaměstnanosti. Lidé upadají do depresí a volí situace, nad kterými by mnohdy ani nepomysleli. Uchylují se k sebestrukci, která je často spojována s kriminalitou, alkoholismem či narkomanií (Helísek, 2002).

3.2.3 Příčiny nezaměstnanosti

I přesto, že je na trhu práce dosažena rovnováha se objevuje určité množství lidí, kteří jsou bez práce. Jde převážně o osoby, které si práci nehledají z důvodu, že jim mzdová sazba připadá moc nízká (Jurečka, 2017).

Minimální mzda

Minimální mzda byla v mnoha zemích nastolena právě z toho důvodu, aby firmy nemohly zneužívat jejich ekonomické převahy a současně aby nebyly uváděny značně nízké mzdové sazby. V důsledku toho, že je minimální mzda stanovena na úrovni vyšší, než je rovnovážná úroveň, může způsobit zvýšení nezaměstnanosti (Jurečka, 2017).

Povinností všech podniků je vyplácet svým pracovníkům nařízenou výši minimální mzdy. Tím ale spousta zaměstnavatelů začne pracovníky, kteří mají nižší kvalifikaci propouštět z důvodu nevyhovujícím požadavkům pro splnění minimální mzdy. Tito lidé pak mají daleko větší potíže s nalezením nového zaměstnání, a tak jsou řazeny mezi dlouhodobě nezaměstnané osoby (Jurečka, 2017).

Odbory a kolektivní vyjednání

Autor Václav Jurečka uvádí, že další eventuální příčinou nezaměstnanosti jsou odborové organizace. Odbory představují skupinu, která prodává na trhu práce a snaží se díky svým postojům usilovat o to, aby se tržní síla zvýšila. Odborové organizace konají kolektivní vyjednávání. Jedná se o proces, při kterém odboráři a firmy jednájí o podmínkách zaměstnanosti. Cílem odborů je sjednat s firmami výhodnější pracovní podmínky pro své zaměstnance, například zvýšením platů. Pokud není splněna dohoda a podnik tuto nabídku nepřijme, odbory se mohou rozhodnout o zorganizování stávky, která by vedla ke ztrátě produkce, zisků a prodejů firmy. Z tohoto důvodu firmy raději rozhodnou přistoupit na zvýšení mzdových sazeb. Pokud se ale odborům povede mzdu zvýšit nad rovnovážnou úroveň, dojde tím ke zvýšení nabízeného množství práce, a naopak snížení poptávaného množství práce. Následkem je vznik nezaměstnanosti (Jurečka, 2017).

3.2.4 Měření nezaměstnanosti

Abychom mohli nezaměstnanost měřit, je důležité si vyjádřit, jak je obyvatelstvo na trhu práce kategorizováno. Obyvatelstvo členíme na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní (Helísek, 2002).

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je představováno zaměstnanými a nezaměstnanými, přičemž je někdy tento pojem nazýván jako tzv. pracovní síla. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo je představováno všemi osobami, které nyní nejsou ekonomicky aktivní, práci nemají a ani ji z určitých důvodů nehledají. Řadíme sem také:

- čerstvé absolventy
- osoby v domácnosti
- handicapované členy domácnosti
- zdravotně postižené osoby (Klíma, 2006).

Speciální ukazatele:

- **Pracovní síla** – zde jsou osoby patnácti let a starší splňující nezbytnosti pro rozdělení mezi nezaměstnané či zaměstnané.
- **Zaměstnaní** – zde jsou osoby patnácti let a starší, které za určité období měli své zaměstnání či sebezaměstnání placené.
- **Nezaměstnaní** – zde jsou osoby patnácti let a starší, které v určitém časovém intervalu:
 - neměli svou práci hrazenou
 - byli schopni okamžitého nástupu do práce, například do 14 dnů
 - aktivně hledali práci (Helísek, 2002).

Relativní ukazatele:

Míra nezaměstnanosti

Nejčastěji nástrojem pro měření nezaměstnanosti je ukazatel míry nezaměstnanosti, kterého docílíme podílem počtu nezaměstnaných osob ku celkovému počtu pracovních sil a vyjádříme v procentech. Celkový počet pracovních sil představujeme sumu všech zaměstnaných a nezaměstnaných osob (Mareš, 1994).

$$u = U / L \times 100 \text{ (v \%)},$$

kde:

u = míra nezaměstnanosti

U = nezaměstnanost

L = pracovní síla (Klíma, 2006).

Obecná míra nezaměstnanosti

Ukazatel, který vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob na celkovému počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly). Pro vypočtení jsou uváděny osoby na základě jejich místa pohybu (Klíma, 2006).

Specifické míry nezaměstnanosti

Ukazatele, které představují zastoupení nezaměstnanosti určité kategorie osob. Ať už podle pohlaví, věku či dosaženého vzdělání. Vyjadřují podíl všech nezaměstnaných osob z dané kategorie obyvatelstva na celkové pracovní síle z téže kategorie obyvatelstva (Klíma, 2006).

Míra ekonomické aktivity

Ukazatel, který znázorňuje podíl pracovní síly (zaměstnaní a nezaměstnaní) na počtu obyvatelstva v produktivním věku, tedy osob starších patnácti let. Tento ukazatel je vyjadřován v procentech (Jurečka, 2017).

3.2.5 Nezaměstnanost a zdraví

Vlivem ztráty práce a nezaměstnanosti se člověk potýká s řadou důsledků spojených se zdravotními i sociálními potížemi. Bylo zjištěno, že lidi bez práce tedy nezaměstnaní se více potýkali se zhoršujícími zdravotními příznaky a tím využívali větších potřeb zdravotnické péče. U nezaměstnaných osob se začali vyskytovat dlouhodobější vlivy, kam patří například vysoký krevní tlak, rozvoj kardiovaskulárního onemocnění, vysoký cholesterol či potíže s dýcháním. Duševní problémy mají za následek vznik například alkoholismu, poruch chování, sebevražd, deprese, domácího násilí, nebo sebevražedných sklonnů. A právě proto by měl být o nemocné nezaměstnané projeven daleko větší zájem s ještě větší péčí (Buchtová, 2013).

U nezaměstnaných byla zaznamenána vyšší návštěvnost psychiatrických zařízení. Tito lidé trpěli sníženou sebeúctou, úzkostmi a depresemi, díky kterým se jim postupem času zhoršovala i kvalita jejich života. Vlivem stresu, který na nezaměstnané působí, se setkáváme s daleko větším počtem úmrtí, které vychází například ze souvislosti s vážnými onemocněními nebo násilnými činy. Je-li nezaměstnaný člověk bez práce už delší dobu, ztrácí odbornou kvalifikaci, motivaci a kognitivní schopnost. Člověk mimo jiné může prožívat pocit vlastní nepotřebnosti, nebo také že ztrácí svou sebeúctu, pocitu závislosti, co se týče ve vztahu k druhým či obavy ze své budoucnosti, z čehož plyne původ akutního stresu (Buchtová, 2013).

Na základě výzkumu dopadu ztráty zaměstnání jsou zkoumány tři oblasti:

- kvalitativní výzkum zaměřující se na popis reakcí, emočních traumat a neštěstí,
- kvantitativní výzkum, který spojuje ztrátu zaměstnání a určité symptomy stresu,
- koncepční modely ztráty zaměstnání, které zkoumají proměnné jako mechanismu coping (Buchtová, 2013).

3.3 Význam práce pro člověka

Práce může pro každého znamenat něco jiného, ale podle zahraničních poznatků víme, že je spojena s poklesem životní úrovně, jenž má často blízko k chudobě, ale také s mnoha dalšími negativními osobnostními změnami. Díky několika výzkumů, které se prováděly na dlouhodobě nezaměstnaných lidech, zjišťujeme, jakým způsobem reagovali na ztrátu svého

zaměstnání. Projevy poklesu sebevědomí, ztráty naděje, nejistoty své budoucnosti a úzkosti (Buchtová, 2013).

K samotnému tématu je nezbytné vysvětlit si, co je vlastně podstatou práce. Práce je pojata jako prostředek, jemuž lidé vnucují individuální či kolektivní vůli části okolní přírody. Mezi tři základní výrobní faktory řadíme podle vysokoškolských učebnic práci, půdu a kapitál. V současnosti jsou primární přírodní faktory zlehčovány a poměrně velká váha spadá nepřirodně pojatému kapitálu. Až v současné době se setkáváme se snižující se poptávkou po lidské práci, přičemž v některých odvětví dochází k úplnému zaniknutí. Tím vším si daleko více uvědomujeme, jak nesmírně důležitá práce je. Práce nespadá pouze pod ekonomickou kategorii, ale i ekologickou, medicínskou, antropologickou a obecně kulturní. Díky zhoršujícímu mentálnímu zdraví osob bez zaměstnání a osob sociálně vyřazených se kulturní reprodukční potřebou stala právě práce. Tímto patřičně spadá do souboru základních lidských práv a svobod (Buchtová, 2013).

Podstatnou podmínkou pro práci je samotná existence neboli bytí člověka. Práce je pro člověka jistým materiálním prospěchem, ale zároveň mu přináší pocit seberealizace. Zásluhou uspokojování potřeb své ctižádosti. Práce nám tedy umožňuje se neustále seznamovat s novými lidmi, kteří se později mohou stát našimi přáteli. Pokud se jedná o práci ve skupině, tak se člověk může hodnotit a porovnávat mezi ostatními lidmi. Je-li nutností provádět skupinovou práci, je důležité mít jisté dovednosti, vědomosti a schopnosti pro rozvíjení lidské osobnosti. Pomocí práce jsou vychovávány i děti, kterým ukazujeme, že práce sebou nese také disciplínu. Práci získáváme finanční odměnu, která je velmi důležitá pro zajištění správného chodu domácnosti. Dětem tím dáváme možnost se od nás učit a načerpat inspiraci (Buchtová, 2013).

Jestliže člověk přijde neočekávaně o svou práci, mohou se u lidí objevit nejenom psychické problémy, ale může to vést k negativnímu sociálnímu dopadu, neboť se jedná o velké zasáhnutí do života. Sice to může vypadat jako nový start do života, když člověk má víc času svou rodinu, více volného času na své koníčky a přátele, má možnost najít si nové zaměstnání, ale opak je pravdou. V důsledku dlouhodobé ztráty zaměstnání člověk není nijak zabezpečen, jelikož nezískává mzdu. Dochází tak k určité osobní nejistotě, ale i co se týče ekonomiky v rodině. Mimo toho se vytrácí pracovní disciplína a udržování svých návyků na co byl člověk dříve zvyklý.

Dopadem může být například i to, že se snaží vyhýbat svým přátelům a tím dochází k postupnému ztracení smyslu života. Když je člověk nezaměstnaný už delší dobu, začíná mít pochybnosti nejenom o své budoucnosti ale i o sobě samotném. Člověk je ale hodnocen i svým okolím, které ho vnímá jako bytost, jenž životně selhala (Buchtová, 2013).

3.4 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Aby byl člověk na trhu práce řádně uplatněn je podmíněn hned několik charakteristikami. Jedná se například o věk, vzdělání, zdravotní stav, pohlaví, osobnostní předpoklady nebo příslušnost k etnické skupině. Tyto charakteristiky dávají stranou skupiny osob s větší pravděpodobností ztráty zaměstnání a vystavují je tak riziku dlouhodobé či opakované nezaměstnanosti. Jejich nositelé se spíše prosazují na sekundárním trhu práce, nebo v rámci méně hrazených aktivit s pochybnou budoucností. Někteří tak nemají možnost najít si nové zaměstnání z důvodu nespĺňujících nároků (Buchtová, 2013).

Mladší věkové skupiny do třiceti let

Patří sem čerství absolventi vysokých a středních škol, kteří se snaží najít svou první práci a jsou tak vystaveni jisté konkurenci. Nemají žádné zkušenosti, pracovní dovednosti a také kontakty, které by jim usnadnily práci při orientování se na trhu práce. Vážný problém u nezaměstnaných absolventů vysokých škol se objevuje především v ekonomické hledisku, kdy se snaží zakládat rodinu a nedostačující příjem, byť jen jednoho člena rodiny postihuje celou domácnost (Mareš, 1994).

V případě neprojevení zájmu ze strany čerstvým středoškolských absolventů a mladistvých se vyskytují i vážné psychologické a výchovné problémy. Jestliže se mladí lidé nebudou chtít zajímat o práci a osvojovat si nezbytné pracovní zvyky v potřebném čase, je velkou pravděpodobností, že ani v dospělosti nebudou způsobilí pracovat a díky nudě budou vyřazení ze společnosti. Společnost by měla při vstupování mladých lidí na trh práce nabízet a poskytovat rekvalifikační kurzy či jazykové kurzy (Buchtová, 2013).

Starší lidé

Další skupinou jsou starší osoby, kdy největší ztrátu představoval věk v rozmezí 41-50 let. Tato skupina je vystavována pocitu bezradnosti, který je doprovázen strachem postupující v nejistotu a ztrátu sebedůvěry. V důsledku toho, že člověk stárne, se hůře dokáže přizpůsobovat neočekávaným změnám, protože je už zvyklí na jisté stereotypy. Neočekávaná ztráta pracovního místa pak způsobuje zásadní životní změny, které bývají doprovázeny snižujícím se příjmem a poklesem životní úrovně. Další změna se může týkat rodinné situace, úpadku veškerých kontaktů, pokles sebedůvěry či ztráty kvalifikace. Přizpůsobení se jednotlivým změnám podmínek závisí hned na několika faktorech. Pokud pomineme osobnostní úlohy, jedná se především o okolnosti spojené s životem, úroveň inteligence, postavení ve společnosti či rodinné poměry (Buchtová, 2013).

Ženy

Mezi rizikovou skupiny nezaměstnaných osob patří i ženy, které mají nepostačující postavení na trhu vlivem mužské pracovní síly, jenž není zatěžována péčí a trablemi o domácnost. Patří sem převážně ženy s dětmi, o které je nutno se starat, a to vede k častým pracovním absencím, které zhoršují pracovní průběh. Terčem ohrožení jsou zejména v dnešní době rozpadlé, neúplné rodiny, které jsou zatíženy obtížnými životními a sociálními situacemi.

Další skupina je představována ženami nad 45 let, které jsou často společností utlačovány a odsuzovány. Projevuje se u nich strach ze ztráty zaměstnání, který je doprovázený zvýšeným stresem z nedostatečného zabezpečení pro nastávající důchod (Buchtová, 2013).

Zdravotně postižení lidé

Další skupinou patřící do rizikové skupiny jsou lidé, kteří žijí s určitým zdravotním postižením. Jejich život je zatěžován nejen ekonomickými problémy, ale také psychickými a sociálními. Jejich omezení se projevuje zejména přiměřeným smyslem života.

Tím, že se v dnešní době mnohem více dbá na větší produktivitu práce a výkon se tato skupina lidí potýká s mnohem menší šancí se prosadit na trhu práce. Vzhledem k tomu, že jde podnikům převážně o efektivitu dané práce se málokdy podniky rozhodnou zřídít pro zdravotně

postižené osoby pracovní místa. Častokrát se potýkají s bezvýhodnou životní situací, která pro jejich blízké a rodiny značí starost a neustálý dohled nad nezaměstnaným postiženým. I přestože se snaží stát těmto osobám pomoci prostřednictvím poskytování základních materiálních potřeb, zdravotně postižené osoby jsou závislé na právních, ekonomických a sociálních podmínkách (Buchtová, 2013).

Lidé bez kvalifikace

Největší část rizikových skupin zastupují lidé bez kvalifikace, kdy její část je tvořena i absolventy základních škol. Patří sem mladí lidé, kteří neprojevují žádný zájem o práci. Mnohdy s nepřijatelnými předpoklady. Taktéž sem patří i tací lidé, kteří jsou spojovány s určitými nevhodnými a nežádoucími projevy, jako jsou například lidé sociálně nepřizpůsobiví, alkoholici, lidé propuštění z různých nápravných zařízení či recidivisté. Převážná většina těchto lidí je specifická svými charakteristickými rysy jak individuální, tak rodinného života (Mareš, 1994).

Důležitou roli zde hraje tedy zdraví, profesionální zkušenosti a dovednosti, úroveň kvalifikace, charakter a vlastnosti člověka. Čím více má člověk dovedností a zkušeností, tím větší pravděpodobnost je, že bude potenciálním zaměstnavatelem vybrán (Buchtová, 2013).

Romské etnikum

Vzhledem k tomu, že romské obyvatelstvo mnohdy zakončí své vzdělání základní školou, nezíská další možnou kvalifikaci. Většina žáků z romského etnika dokonce ani neskončí základní vzdělání. Kvůli rostoucím nárokům a požadavkům uplatnění pracovní síly na trhu práce, má romské etnikum stále větší problém získat práci. Jde o to, že Romové byli před ekonomickou reformou zaměstnáni v profesích, které si už prošly značnými změnami (Buchtová, 2013).

„Romové žijí pod tlakem vlastních kulturních vzorců chování a hodnot i pod zvýšeným tlakem majoritní populace, která je zatím plně neintegrována“ (Buchtová, 2013).

Šance se společensky uplatnit je zcela minimální. V důsledku zvyšujícího se obydlí určitých oblastí romskými obyvateli, se potýkáme s řadou sociálních problémů. S rostoucí kriminalitou a také závislostí na nástrojích, které jsou poskytovány státní sociální sítí (Buchtová, 2013).

3.5 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP, angl. GDP – Gross Domestic Product) je představován objemem finální produkce vytvořené výrobními faktory, jež účinkovaly na území daného státu za určité časové období. Přičemž se nebere ohled na vlastníka jejich výroby. HDP je ukazatelem, který je používán pro stanovení výkonnosti ekonomiky daného státu. Časové období je obvykle představováno jedním rokem (Josef Brčák a další, 2014).

Hrubý domácí produkt je určován pomocí Českého statistického úřadu, který ho stanovuje jako sumu hodnot přidaných (Josef Brčák a další, 2014).

Hrubým domácím produktem se rozumí peněžní vyjádření celkové hodnoty služeb a statků, jež byly za dané období na určitém území nově vytvořeny. K měření HDP nejčastěji využíváme tři metody:

Výrobní metodu

Výrobní metoda se vypočítá jako suma hrubé přidané hodnoty konkrétních odvětví nebo sektorů a čistých daní na produkty, které nejsou podle jednotlivých sektorů či odvětví uspořádány (Josef Brčák a další, 2014).

$$\text{hrubý domácí produkt} = f \text{ přidaných hodnot a čistých daní}$$

Hrubá přidaná hodnota je vyjadřována rozdílem mezi produkcí a mezispotřebou. Nesmíme však zapomenout, že se produkce oceňuje v základních cenách a samotné užití cenách kupních. Z tohoto důvodu je nutností ještě přičíst daně a odečíst dotace na případnou výrobu (Josef Brčák a další, 2014).

$$\text{hrubý domácí produkt} = \text{hodnota produkce} - \text{meziproduct} + \text{daně z produktů} - \text{dotace}$$

Výdajovou metodu

Výdajová metoda se vypočítá jako o suma spotřebních výdajů domácností (**C**), hrubých soukromých investičních výdajů (**I**), vládních nákupů statků a služeb (**G**) a rozdílem mezi exportem (**X**) a importem (**M**). Rozdíl mezi exportem a importem označujeme jako čistý vývoz (**NX**) (Josef Brčák a další, 2014).

$$**HDP = C + I + G + NX**$$

$$**HDP = C + G + X - M**$$

$$**NX (čistý export) = X - M**$$

Důchodovou metodou

Je představována součtem prvotních důchodů (příjmů) jednotlivých ekonomických subjektů celkem, které plynou z vlastnictví výrobních faktorů (Klíma, 2006). Na důchodovou metodu můžeme pohlížet jako na nákladovou, čímž je myšleno pohlížení na tok veškerých nákladů firem (Helísek, 2002).

$$**HDP = mzdy a platy (včetně ostatních náhrad zaměstnancům) + zisky firem + renty + čisté úroky + amortizace + nepřímé daně – subvence**$$

4 Vlastní práce

4.1 Česká republika

Česká republika je vnitrozemským státem ležícím uprostřed Evropy a svou samostatnost nabyla 1. ledna 1993. Sousedí se čtyřmi státy, na severu sousedí s Polskem (761,8 km), na západě s Německem (810,3 km), na východě se Slovenskem (251,8 km) a na jihu s Rakouskem (466,3 km). Hlavním městem je Praha, která se rozkládá na ploše 78 867 km a jejíž území zaujímají i historické země jako jsou Čechy, Morava a Slezsko. Aktuální počet obyvatelstva představuje výši přibližně 10,7 milionů. Česká republika je územně a správně rozdělena na 14 samosprávných krajů a 7 územních krajů, kdy má každý kraj své krajské město. Dle ústavy je parlamentní republikou a demokratickým právním státem s liberálním režimem. Hlavou státu je prezident republiky, zákonodárným orgánem je parlament a moc výkonnou vykonává vláda České republiky. Do hlavních odvětví průmyslu v České republice řadíme strojírenský průmysl, chemický průmysl, hutnický a také potravinářský průmysl. Nejrozvinutějšími odvětvími ze spotřebního průmyslu jsou oděvní a textilní průmysl, dále také výroba keramiky, porcelánu, obuvi i bižuterie. Mezi nejvýznamnější produkce v potravinářském průmyslu patří mouka, maso, cukr a pivo, přičemž se chmel stal významnou exportní plodinou. Je to země, která se pyšní vyspělou tržní ekonomikou, která se zaměřuje převážně na export, pro nějž je nejdůležitější výroba automobilů. Významným datem je 1. květen roku 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie a také rok 1999, kdy vstoupila do NATO.

4.1.1 Vývoj nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019

V následujícím grafu č.4 je zobrazen vývoj nezaměstnanosti v České republice v letech 2009 až 2019. Rok 2009 byl pro Českou republiku rokem hospodářské recese. Došlo k silnému ovlivnění vývoje nezaměstnanosti vlivem světové hospodářské krize, jež se na trhu práce v České republice projevila ke konci roku 2008. Na základě toho docházelo k úbytku zakázek a k následnému propouštění zaměstnanců v oblasti automobilového průmyslu včetně propouštění jejich subdodavatelů. Dále také došlo na propouštění subjektů patřících do sklářského průmyslu či zpracovatelské průmyslu. Důsledkem hospodářské krize došlo i k zpřísnění podmínek v rámci poskytování úvěrů, snižování spotřebitelských výdajů a také exportů. České banky se stávaly více opatrnými při poskytování úvěrů. Docházelo ke zvyšování nezaměstnanosti, ale také

k omezení výroby v mnoha podnicích. Rok 2009 s sebou nese nejenom úbytek volných pracovních pozic, ale také vyšší míru nezaměstnanosti, která činila 6,7 %, což oproti roku 2008 činí zvyšující rozdíl o 2,3 p. b. Naopak ale došlo k nárůstu pracujících osob v sektoru služeb, který zaznamenal zvýšení o 60,9 tisíc. Značný dopad, který s sebou hospodářská krize přinesla, měl své působení i na začátku roku 2010, kdy míra nezaměstnanosti činila 7,3 % a následně docházelo k postupnému snižování.

Od roku 2011 do roku 2013 dochází k poklesu výkonnosti ekonomiky a stagnaci. Míra nezaměstnanosti však své maximální hodnoty dosáhla už v lednu (9,7 %), a naopak své minimální hodnoty získala v říjnu (7,9 %). Sice se jedná o neobvykle nízké hodnoty na měsíc leden, ale díky novým podmínkám, které se týkaly poskytování podpor v nezaměstnanosti, přiměly zájemce o zaměstnání navštívit úřady práce, než skončí daný rok. V únoru míra nezaměstnanosti činila o desetinu procentního bodu méně, což bylo 9,6 %. V následujícím březnovém měsíci klesla míra nezaměstnanosti na pouhých 9,2 %. Ve svém poklesu pokračovala i v nastávajících měsících, kdy v dubnu míra nezaměstnanosti činila 8,6 %, v květnu 8,2 % a v červnu 8,1 %. V červenci ale došlo k přerušení jistého trendu a míra nezaměstnanosti se vyšplhala na hodnotu 8,2 %, což představuje zvýšení míry nezaměstnanosti o jednu desetinu procentního bodu oproti předešlému měsíci. Srpnový měsíc představoval hodnotu stejnou jako v červencovém měsíci. K poklesu došlo v září, kdy míra nezaměstnanosti představovala 8 %. Měsíc říjen byl představován jako roční minimum a míra nezaměstnanosti poklesla na 7,9 %. Listopad představoval typický sezónní jev, který byl značen růstem nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti se v listopadu vyšplhala na 8 %.

Ke dni 31.12.2011 dosáhla míra registrované nezaměstnanosti 8,6 % a 46 okresů vypovědělo, že míra nezaměstnanosti vykazuje vyšší či stejnou hodnotu jako republikový průměr. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v okresech Bruntál (16,5 %), Jeseník (16,8 %), Most (15,6 %), dále také v okrese Znojmo (14,1 %) a Hodonín (14,5 %). Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla v okresech Mladá Boleslav (4,6 %), Praha (3,9 %), Praha-východ (3,3 %) a Praha-západ (3,9 %). Míra registrované nezaměstnanosti se u žen zvýšila na 9,8 % a u mužů na 7,7 %. Dochází ke snížení produktivity práce v neprospěch udržení zaměstnanosti. V roce 2011 došlo k výraznému poklesu nezaměstnanosti oproti předešlému roku o 0,6 p. b. a nezaměstnanost tak činila 6,7 %. Následné dva roky 2012-2013 se nezaměstnanost udržovala na úrovni 7 %.

Rok 2012 nepředstavoval až tak příznivý vývoj nezaměstnanosti jako předcházející rok 2011. První pololetí sice nadále nezaměstnanost klesala, ale postupně docházelo ke zpomalení. V lednu míra nezaměstnanosti činila 9,1 % a v červnu dokonce 8,1 %. Ve druhém pololetí roku 2012 začala postupně nezaměstnanost narůstat a ke konci roku stoupla na hodnotu 9,4 %. V roce 2013 se míra nezaměstnanosti se svými 7 % zařadila na 4. místo v nejnižší nezaměstnanosti v EU. V důsledku změny trendu vývoje ekonomiky a lepších předpokladů pro výkon práce po téměř více než dvou letech dochází v roce 2014 k poklesu úrovně nezaměstnanosti, která tak činila 6,1 %. Současný návrat celé ekonomiky souvisí i s návratem průmyslu, který se tak po dlouhých dvou letech v roce 2014 vrátil a obrátil k růstu. Hlavní přínos poskytovala výroba motorových vozidel a také počítačů. Na základě rozdělení dle dosažené úrovně vzdělání se nízká míra nezaměstnanosti dlouhodobě projevovala u osob s úplným středním vzděláním zakončeným maturitou (4,5 %) a také u vysokoškoláků (2,6 %). Naopak u osob se základním vzděláním (21,7 %) byla projevována vysoká míra nezaměstnanosti. U osob s dosaženým středním vzděláním bez maturity a současně u vyučených přetrvávala nadprůměrná míra nezaměstnanosti. V roce 2015 představovala obecná míra nezaměstnanosti 5 % a klesla tak o 1,1 p. b. oproti předešlému roku. V tomto roce míra nezaměstnanosti vyvrcholila v takzvané osmileté minimum a současně s Německem tak patřila mezi nejnižší v Evropské unii. Na základě úrovně dosaženého vzdělání byla nízká nezaměstnanost zastupována vysokoškoláky (2,3 %) a také osobami s úplným středním vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (3,2 %). Vysokou míru nezaměstnanosti zastupovaly osoby se základním vzděláním (22,8 %). K výraznému poklesu míry nezaměstnanosti došlo u osob se středním vzděláním bez maturity a také u osob vyučených (4,6 %). Došlo ke snížení celkového počtu nezaměstnaných osob o 68,3 tis. osob.

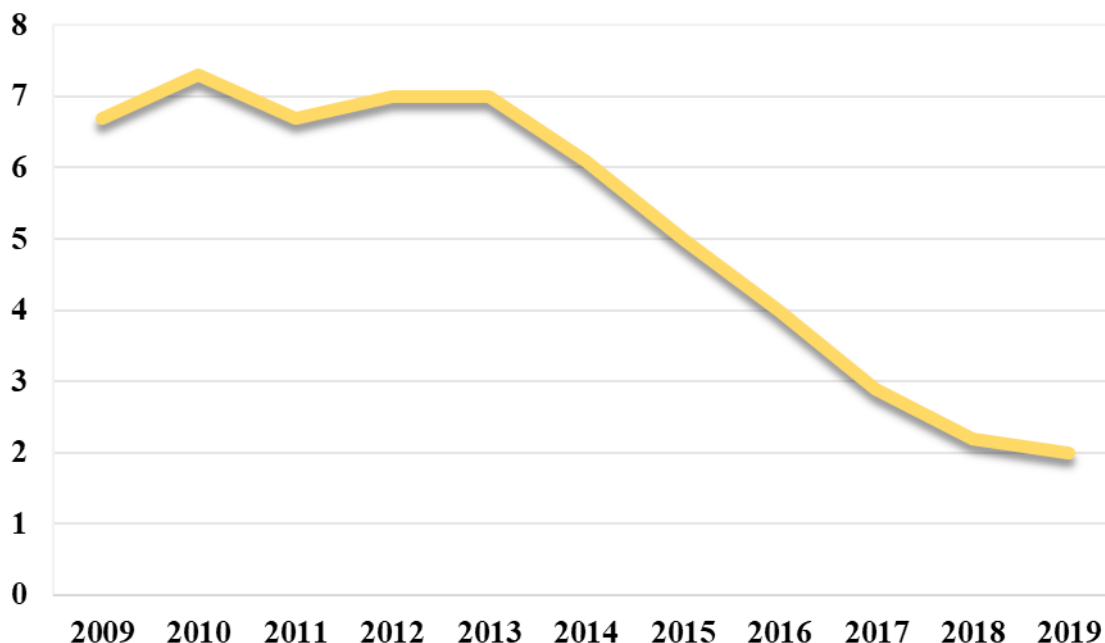
V roce 2016 činila míra nezaměstnanosti o 1 p. b. méně než v předcházejícím roce, a tím byl pracovní trh řazen mezi ty nejlepší v Evropské unii s nejnižší mírou nezaměstnanosti. Na konci roku byla z pohledu odvětví největší poptávka po pracovní síle převážně ve zpracovatelském průmyslu.

S porovnáním předcházejícího roku 2016 byl pokles nezaměstnanosti vlivem rostoucí poptávky po pracovní síle a také kladným ekonomickým vývojem mnohem intenzivnější. Obecná míra nezaměstnanosti klesla na pouhých 2,9 % a snížila se tak o 1,1 p. b. Neuvěřitelných 1,6 nezaměstnaných osob, tedy zájemců o zaměstnání připadalo na jedno volné pracovní místo, což dávalo obrovskou šanci, že bude moci pracovat opravdu každý a tím ekonomika docílí stavu

plné zaměstnanosti. Došlo ke snížení míry nezaměstnanosti na všech úrovních vzdělání. Nízká míra nezaměstnanosti se opět vyskytovala u vysokoškoláků (1,8 %) a u osob se středním vzděláním s maturitou (2,3 %). I přestože došlo k ohromujícímu snížení, u osob se základním vzděláním stále přetrvávala vysoká míra nezaměstnanosti (18,7 %).

V roce 2018 dosáhla míra nezaměstnanosti hodnoty 2,2 % a tím se meziročně snížila o 0,7 p. b. Taktéž došlo ke snížení počtu nezaměstnaných mužů (o 11,3 tis. na 48 tis.) a žen (o 6,4 tis. na 63 tis.). I úpadek v počtu nezaměstnaných osob za jeden rok a déle se řadí mezi další pozitiva (o 5,6 tis. na 34,9 tis. osob). Pozitivní a vlídný vývoj českého hospodářství se kladně odrážel na poklesu nezaměstnanosti a současně i na růstu zaměstnanosti. Docházelo k poklesu růstu nezaměstnaných osob, kdy se podíl nezaměstnaných osob ve věkovém rozmezí 15-64 let snížil na 3,2 %. Vlivem této pozitivní ekonomické situace a zvyšující se účinností fungování ÚP došlo i ke snížení nezaměstnanosti znevýhodněných osob. Šlo především o zdravotně postižené osoby, osoby starší, osoby s nízkou kvalifikací či o osoby, jenž mají další sociální hendikepy. V roce 2019 stále zůstávala nezaměstnanost rekordně nízká, přičemž se míra nezaměstnanosti dostala na pouhé 2,0 % a klesla oproti roku 2018 o 0,2 % p. b. Hlavním důvodem byly sezónní práce v oblasti zemědělství, stavebnictví a také v oblasti služeb. Z pohledu zaměstnavatelů zůstával zájem o nové zaměstnance, a to především v technických profesích. Ačkoliv už nabídka volných pracovních pozic nerostla jako v předešlých letech, tak stále zřetelně přesahovala počty nezaměstnaných osob. Celkový počet nezaměstnaných osob se meziročně snížil na 109,3 tis., klesl i počet nezaměstnaných žen na 56,4 tis., avšak počet mužů stoupl na 52,9 tis., tedy o 4,9 tis. více. Do evidence nezaměstnaných osob se během měsíce listopad přihlásilo 37 886 osob a 37 115 jich odešlo. Z osob, které z evidence nezaměstnaných odešly, získalo zaměstnání přesně 23 230 osob a převážně se jednalo o osoby s nízkou kvalifikací.

Graf 4 - Míra nezaměstnanosti v ČR v letech 2009 až 2019

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020

4.1.2 Vývoj HDP v letech 2009 až 2019

Po předešlých deseti letech trvalého růstu klesl meziročně hrubý domácí produkt o 4,8 %, zatímco v předcházejícím roce 2008 vzrostl o 2,3 %. Tento pokles byl pro Českou republiku tím nejhlubším propadem v historii. Tomuto vývoj však napomohly i předcházející výsledky z konce roku 2008, kdy výrazně zeslábla zahraniční poptávka a s ní související propad českých vývozů.

Přes prudký propad, který si česká ekonomika v roce 2009 (-4,8 %) zažila v důsledku globální krize, si v roce 2010 opět našla cestu k růstu. Meziročně se hrubý domácí produkt navýšil o 2,3 %, a tím se značně odrážel k dynamičnosti roku 2008 (2,3 %). V roce 2011 hrubý domácí produkt silně zaostával za dynamickým rokem 2010, činil tak meziroční zvýšení o 1,8 %. V porovnání s předcházejícím čtvrtletím se hrubý domácí produkt ve čtvrtém čtvrtletí snížil o 0,1 %, díky němuž lze považovat, že ke konci roku byla ekonomika v recesi, jelikož k meziročnímu poklesu došlo už ve třetím čtvrtletí. V roce 2012 došlo k přerušení dvouletého usilujícího obnovení, jenž nastalo po globální krizi, která propukla v roce 2009 a hrubý domácí produkt klesl o 0,8 %. Ve čtvrtém čtvrtletí se meziročně hrubý domácí produkt snížil o 1,7 % a tím představoval nejhorší výsledek od roku 2009. Totožně jako v předešlém roce 2012,

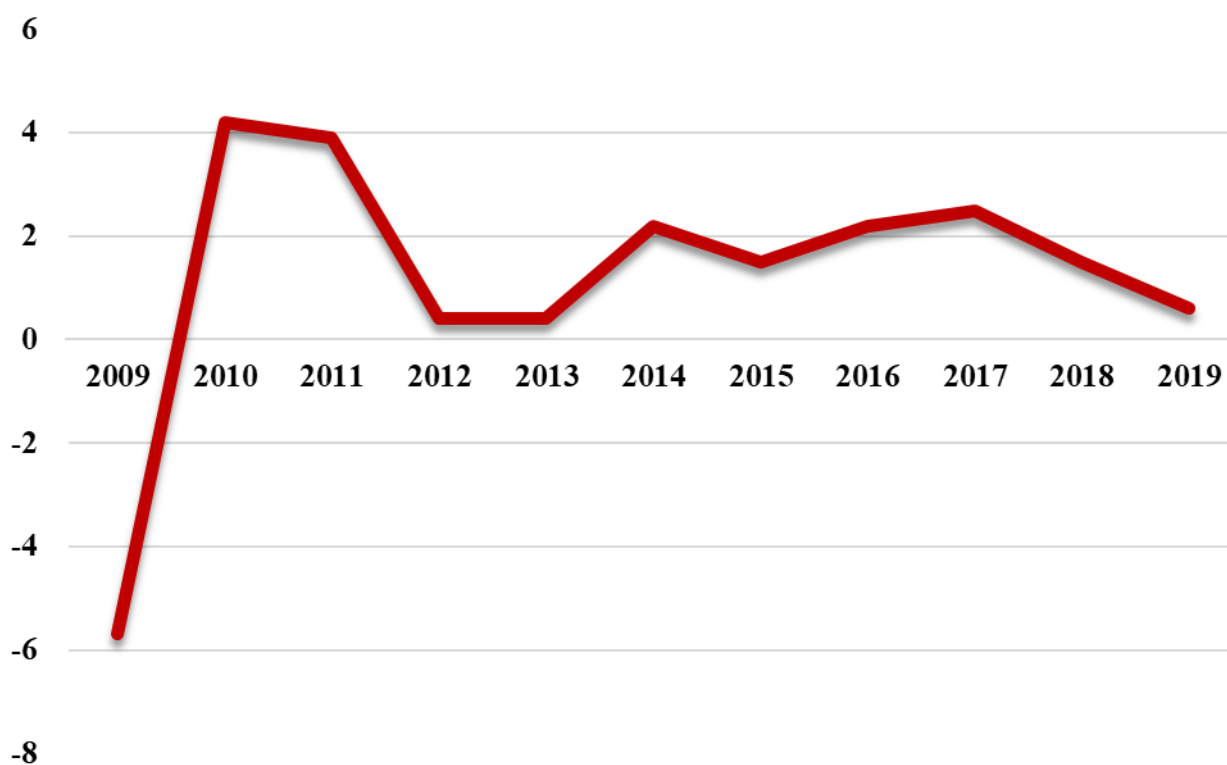
ač s lepším průběhem se následující rok hrubý domácí produkt snížil o 0,5 %. Do jaké míry byl projeven pokles, záleželo na vývoji v prvním čtvrtletí, ve kterém recese zaznamenala ekonomickou aktivitu nejvýrazněji a ekonomika si propadem o 2,3 % sáhla na dno. V následujících čtvrtletí docházelo k postupnému ztlumení propadu výkonnosti. Ke konci roku však došlo k obnově hospodářského růstu o 1,2 %.

Následného roku 2014 se česká ekonomika obrátila opět k růstu a hrubý domácí produkt meziročně vzrostl o 2,7 %. Největší hodnoty za posledních osm let dosáhl hrubý domácí produkt v roce 2015, kdy vzrostl o 5,3 %. Rychlost růstu české ekonomika se však postupně snižovala už od poloviny roku 2015 a k jejímu přerušení došlo až ve čtvrtém čtvrtletí roku 2016. Rok 2017 byl pro českou ekonomiku značně prosperující, přičemž její vývoj byl z velké části podporován příznivým ekonomickým prostředím plným optimismu podnikatelů a domácností. Po zdařilém růstu, který nastal v roce 2016 zvýšil hospodářský výkon svou sílu. V roce 2017 HDP meziročně vzrostl o 4,3 %, a tím protáhl trend růstu už na neuvěřitelný čtvrtý rok.

I přesto, že si česká ekonomika na začátku roku 2018 vedla dobře, zvolnila své tempo růstu a oproti předešlému roku 2017 meziročně dosáhl hrubý domácí produkt zvýšení o 3,1 %. Rok 2018 je pro českou ekonomiku rokem zpomalujícím, kdy hrubý domácí produkt v první čtvrtině meziročně vzrostl o 4,2 % a ve druhé o 2,4 %. Stav české ekonomiky byl kladně ovlivněn udržujícím růstem domácí poptávky.

Hrubý domácí produkt se za rok 2019 zvýšil o celé 3,0 %, přičemž bylo je tempo růstu zřetelně ovlivněno vývojem ve čtvrtém čtvrtletí. Ke konci roku dopadlo na domácí exportně orientované hospodářství zřetelný pokles růstu objemu světového obchodu, jehož součástí byl i největší obchodní partner, Německo. Jednou z příčin růstu za rok 2019 byla konečná spotřeba domácností. V důsledku slabé zahraniční poptávky, která omezuje exporty a také vlivem silné domácí poptávky, která naopak podporovala růst dovozů, snížil zahraniční obchod tempo růstu ekonomiky.

Graf 5 - Vývoj růstu HDP v ČR v letech 2009 až 2019 (v %)

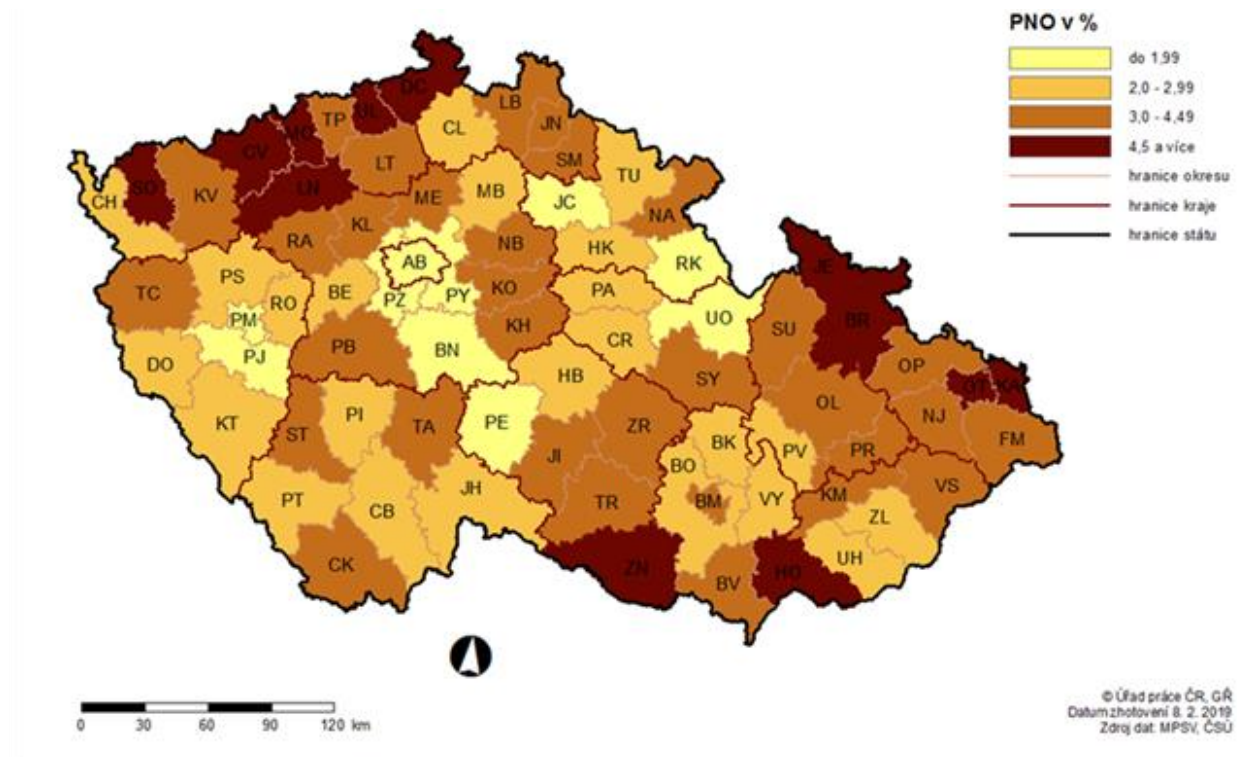

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020

4.1.3 Nezaměstnanost v krajích ČR v letech 2009 až 2019

Obrázek č.1 znázorňuje mapu České republiky popisující míru nezaměstnanosti za rok 2019 v jednotlivých okresech. Oblast, která je vyznačena nejtmaší barvou zobrazuje nejvyšší nezaměstnanost, s kterou se potýká hned 5 krajů, přičemž se jedná o Karlovarský kraj (Sokolov), Ústecký kraj (Chomutov, Louny, Most, Ústí nad Labem, Děčín), Olomoucký kraj (Jeseník), Moravskoslezský kraj (Bruntál, Ostrava-město, Karviná), Jihomoravský kraj (Znojmo, Hodonín). Tyto oblasti představují hodnoty od 4,5 % a více. Oblast, která je vyznačena nejsvětější barvou pak zobrazuje nejnižší míru nezaměstnanosti, která se nachází ve Středočeském kraji (Praha-západ, Praha-východ, Benešov), Plzeňském kraji (Plzeň-město, Plzeň-jih), Královéhradeckém kraji (Rychnov nad Kněžnou), Pardubickém kraji (Ústí nad Orlicí), v kraji Vysočina (Pelhřimov) a také v Praze. Tyto oblasti představují hodnoty do 1,99 %.

Obrázek 1 - Míra nezaměstnanosti v krajích České republiky v roce 2019

Zdroj: ČSÚ, 2020

Krajem s nejvyšší mírou nezaměstnanosti je Ústecký kraj, který stále drží nejvyšší hodnotu 11,2 %, kterou nezaměstnanost činila v roce 2010. Ústecký kraj není ale jediným problematickým krajem z pohledu nezaměstnanosti, patří sem také Karlovarský a Moravskoslezský kraj, přičemž se jedná o kraje spadající do průmyslové oblasti.

Hlavním důvodem vysoké nezaměstnanosti v Ústeckém kraji je velmi nízká vzdělanost, která se vyznačuje dokončením základního vzdělání či neukončeným vzděláním, a poslední dobou je představována také nedostačujícím počtem pracovníků patřících do kategorie obsluha strojů a zařízení, řemeslníci a opraváři. Vlivem nízké životní úrovně dochází k narušování ekonomického rozvoje. Opačný případ značí město Praha, které se pyšní svou nejnižší a zároveň dlouhodobou nezaměstnaností, která v roce 2018 činila pouhé hodnoty 1,3 %. Dalším úspěšným krajem s nízkou nezaměstnaností je i kraj Středočeský.

Nadměrně vysokou nezaměstnanost v porovnání s ostatními kraji způsobuje i vymezení a zánik tradičního stylu žití původního obyvatelstva Ústeckého kraje, přičemž došlo k jednostrannému zaměření na chemický, těžební a těžký průmysl. Vlivem všech těchto omezení

v kraji nezaměstnanost prudce rostla. Mezi nezaměstnané patří lidé, jež se dříve do kraje stěhovali kvůli práci, která jim v tomto kraji byla nabízena. Jednalo se převážně o práci s nízkou kvalifikací pracovníků.

V dnešní době kraj nevypadá už tak jako dříve, ale stále se čerství absolventi vysokých škol snaží najít uplatnění v ostatních krajích, a tím kraj ztrácí na své atraktivitě. Dalším důvodem je nepraktické zaměření středních škol a učilišť, což způsobuje, že ze škol vycházejí ve své podstatě nepotřební absolventi, kteří ve většině případů končí na ÚP.

Tabulka 1: Nezaměstnanost krajů v ČR v letech 2009 až 2019 (v %).

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Praha	3,1	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5	2,8	2,2	1,7	1,3	1,3
Středočeský	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1	3,5	3,1	2,1	2,0	1,3
Jihočeský	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9	4,0	2,8	2,2	1,4	1,8
Plzeňský	6,3	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1	3,8	3,4	1,9	1,5	1,3
Karlovarský	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9,0	6,7	5,4	3,3	2,9	4,2
Ústecký	10,1	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5	7,6	5,1	3,5	3,6	2,5
Liberecký	7,8	7,0	7,2	9,3	8,3	6,5	5,5	4,4	3,7	1,9	1,8
Královéhradecký	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2	5,6	4,1	2,2	2,3	1,6
Pardubický	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4	4,6	3,7	2,7	1,7	1,6
Vysočina	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	4,7	3,2	2,7	1,7	1,4
Jihomoravský	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1	5,0	3,9	3,3	2,6	2,1
Olomoucký	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7	5,9	3,7	3,1	2,6	2,4
Zlínský	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1	4,7	4,0	3,6	1,8	2,0
Moravskoslezský	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6	8,1	6,9	4,7	3,7	3,7

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020.

4.1.4 Nezaměstnanost podle věku v letech 2009 až 2019

V tabule č.2 jsou zaneseny data ukazující míru nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019 na základě věku. Nejnižší skupinu představuje věk od 15 do 19 let zastupován mladými lidmi, a právě tato skupina, jak je podle tabulky očividné vykazuje nejvyšší nezaměstnanost. Mladí lidé

a absolventi škol jsou totiž jednou z ohrožených skupin na trhu práce. Nemají dostatečné množství zkušeností, praxi a zároveň nemají dostatek důležitých kontaktů. Na základě výsledku a zkoumání zaměstnanců ČSÚ mají největší problém vstoupit na pracovní trh osoby se základním vzděláním (80 %), následují osoby se středním vzděláním bez maturity (30 %) a v poslední řadě vysokoškolští absolventi (15 %). Důvodem může být hned několik problémů, přičemž firmy poukazují na nedostatečné zaměření na praxe a odborné přípravy studentů. Následující skupinou, která ukazuje také vysoké procento nezaměstnanosti je skupina ve věku 20 až 24 let.

Tabulka 2: Nezaměstnanost v ČR v letech 2009 až 2019 podle věku (v %).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
15 až 19 let	34,5	39,2	41,7	46,5	43,1	36,8	31,8	24,6	22,1	18,0	15,8
20 až 24 let	14,3	15,9	15,4	16,7	16,8	13,6	10,7	9,2	6,5	5,6	4,5
25 až 29 let	8,2	9,4	7,9	8,9	8,1	7,4	6,7	5,5	3,5	3,1	2,6
30 až 34 let	6,6	6,2	6,1	6,4	7,2	6,6	5,9	4,3	2,9	2,4	2,6
35 až 39 let	5,1	5,5	5,3	5,6	6,2	5,5	4,6	3,2	3,0	2,2	1,9
40 až 44 let	4,9	5,6	5,1	5,1	5,2	4,4	3,6	2,9	2,2	1,6	1,4
45 až 49 let	5,1	5,9	5,4	5,2	5,2	5,0	3,5	2,6	2,1	1,5	1,4
50 až 54 let	5,6	6,6	6,2	6,1	5,8	5,0	4,2	3,4	2,6	1,8	1,5
55 až 59 let	6,2	7,4	6,6	6,6	6,4	5,5	5,1	4,2	2,7	2,1	2,2
60 až 64 let	4,0	4,0	3,5	3,8	4,3	3,7	2,8	3,2	1,8	1,7	1,5
65+ let	0,0	1,5	1,4	2,9	1,5	1,2	1,1	0,8	0,9	0,9	0,5

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020

4.1.5 Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2009 až 2019

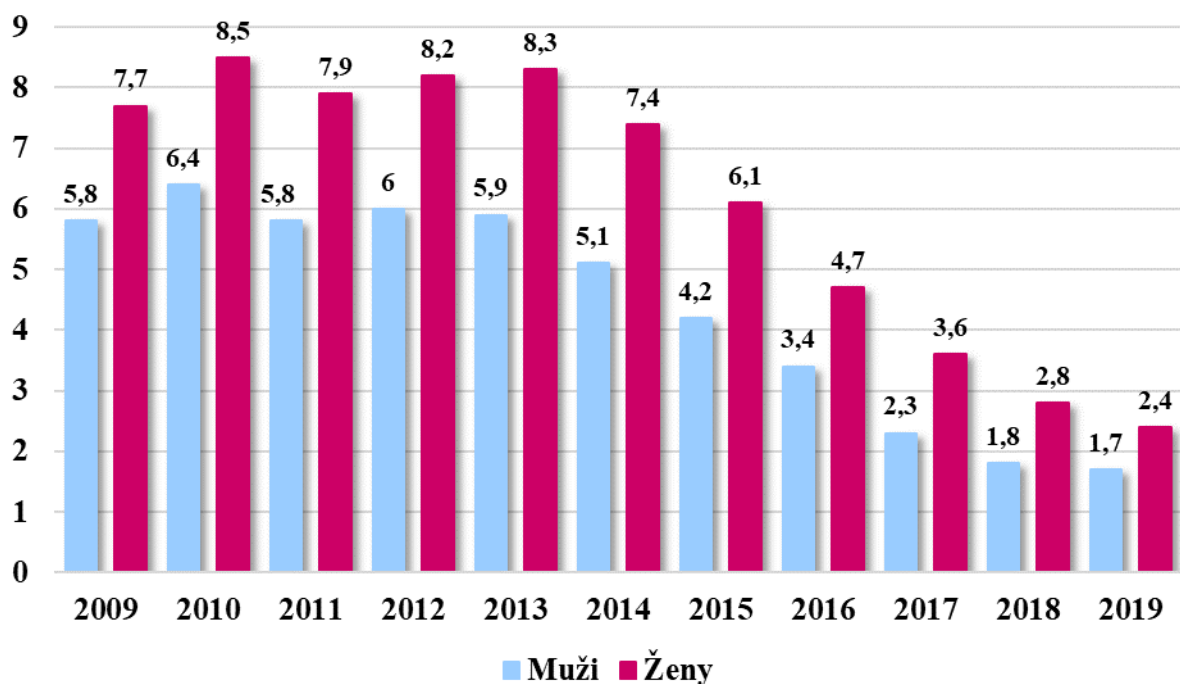
V České republice je průměr nezaměstnanosti žen větší než u mužů, přičemž největší rozdíly jsou zřetelné ve věkovém rozmezí 25 až 39 let. Ženská pracovní síla je v dnešní společnosti stále považována za pracovní sílu s nižší schopností oproti mužské pracovní síle. Společnost tento důvod připisuje hlavně tomu, že ženy plní spíše roli matky, pečovatelky či hospodyně, a proto klíčovým důvodem převyšující nezaměstnanost žen je především mateřství. Kvůli mateřství zaměstnavatelé volí spíše mužské zastoupení z důvodu menších starostí s péčí o děti a o chod domácnosti. Nejedná se však pouze o jediný důvod, proč jsou

na trhu práce postaveny hůře ženy než muži. Může to být způsobeno i tím, že některé ženy řeší tuto situaci zcela opačně. Nejprve si v mladém věku pořídí děti a až poté řeší svou kariéru. A právě z tohoto důvodu jsou ženy propouštěny mezi prvními. V české společnosti je totiž stále považován muž za hlavního živitele rodiny. Obvykle se ženy stávají nezaměstnanými při okamžitém návratu do zaměstnání po skončení mateřské dovolené, dokonce se jedná o 60 % žen s dětmi ve věku tří let a skoro 30 % žen s dětmi ve věku dvou let.

Rapidní zvýšení nezaměstnanosti vypuklo v období hospodářské krize, která postihla převážně oblast stavebnictví a průmyslu. V těchto odvětvích jsou totiž z převážné většiny zaměstnávány více muži, a právě tento faktor by mohl mít vliv na snížený rozdíl mezi pohlavími. Roku 2009 nezaměstnanost vzrostla, a to dokonce poměrně rychle. U mužů o 2,4 p. b. a u žen o 2,1 p. b. Výrazný pokles nezaměstnanosti u žen byl zaznamenán až od roku 2013, u mužů tomu bylo dokonce o rok dříve, tedy v roce 2012. Jeden z největších rozdílů porovnání žen a mužů v nezaměstnanosti byl zaznamenán v roce 2013 a 2014. Nejmenší zaznamenaný rozdíl byl zpozorován v roce 2018, který byl pouhých 1 p. b. V roce 2019 se nezaměstnanost opět snížila, u mužů činila 1,7 % a u žen 2,4 %,

Vyšší mírou nezaměstnaností se vyznačují ženy. Míra nezaměstnanosti žen činila v roce 2013 8,3 %, u mužů se jednalo o 5,9 %. V roce 2016 byla u obou pohlaví téměř poloviční. Ženy vykazovaly nezaměstnanost 4,7 % a muži dokonce 3,4 %. Nejnižší míry nezaměstnanosti byly podle očekávání v Praze. Jak u žen, tak i u mužů se míra nezaměstnanosti v Praze pohybovala kolem 2 %. Nejvyšší míra nezaměstnanosti žen byla zjištěna v Moravskoslezském kraji (8,8 %), nejvyšší míra nezaměstnanosti mužů taktéž v kraji Moravskoslezském (5,4 %). Ve všech krajích s výjimkou Prahy a krajů Pardubického a Olomouckého, kde byly míry nezaměstnanosti podle pohlaví vyrovnané, měly ženy vyšší míru nezaměstnanosti než muži. Výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, než muži zaznamenaly ženy v kraji Moravskoslezském.

Graf 6 - Nezaměstnanost žen a mužů v ČR v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020.

4.1.6 Vývoj nezaměstnanosti v roce 2020

S příchodem pandemie nemoci COVID-19, která zasáhla celý svět hned na začátku roku 2020, začala stoupat i obecná míra nezaměstnanosti. V prvním čtvrtletí roku 2020 Česká republika zaznamenala od roku 2009 největší pokles ekonomiky. Bylo nezbytné se situaci přizpůsobit, ať už z pohledu bezpečnostních opatření či změnou na trhu práce. Než pandemie zasáhla celý svět, český trh „zápasil“ s nadměrným nedostatkem pracovníků, kdy se podniky snažily předhánět, udržovat si kvalifikované pracovníky a popřípadě získávat nové. Mnohem více se snažily své potenciální pracovníky zpracovat podle svého, a tím snižovaly své nároky a požadavky. To vše se ale s nástupem koronavirové situace změnilo. Převážná většina změn nastala na základě uzavření provozů, což se týkalo služeb, lázeňství, sportovních klubů, pohostinství, ubytovacích zařízení, kultury, prodeje a postupem času například i automobilového průmyslu. Naopak bez obav byli zaměstnanci, kteří jsou pro výkon své činnosti nezbytní, tedy zaměstnanci zdravotní a sociální péče, veřejné správy a obrany, energetiky. Došlo k celkovému zvýšení počtu nezaměstnaných ve věku 15 let a více, který se meziročně navýšil a vyvrcholil tak

na hodnotu 161,7 tis. osob. Nezaměstnanost žen vzrostla o 32,8 tis. na 89,2 tis. Taktéž došlo k navýšení nezaměstnanost mužů o 19,6 tis. na 72,6 tis. Důvodem postihnutí většího počtu žen bylo právě zasažení odvětví služeb, ve kterém jsou ve srovnání s muži zastoupeny daleko více. Největší počet nezaměstnaných osob vlastnila Praha (o 13,4 tis.), a současně Středočeský kraj (o 12,3 tis.). Z pohledu regionálního byla nejvyšší naměřená hodnota míry nezaměstnanosti v kraji Ústeckém (4,6 %) a současně v Karlovarském kraji (6,1 %). Nejnižší míra nezaměstnanosti byla naměřena ve Zlínském kraji (1,8 %) a také v kraji Pardubickém (1,3 %).

Nezaměstnanost v České republice v měsíci lednu neobvykle stoupla na 3,1 %. Došlo ke zvýšení počtu nezaměstnaných osob o 14 490 na 230 022, což činilo nejnižší hodnotu v měsíci leden od roku 1997, kterou ÚP evidoval. Evidováni byli především lidé, kterým ke konci roku skončily dohody nebo termínované pracovní smlouvy, přičemž určitý počet živnostníků přerušil své podnikání. Ve většině případů tomu tak bylo vzhledem ke končícím sezónním pracím, které vždy přinesou mírný nárůst míry nezaměstnanosti. V Praze bylo ke konci měsíce evidováno 18 390 nezaměstnaných osob, tedy o 435 osob více než tomu bylo v předcházejícím měsíci, přičemž byla jediným krajem, kde míra nezaměstnanosti činila méně než 2 %. Dalším krajem s podobně nízkou nezaměstnaností byl kraj Pardubický (2,4 %). Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla naměřena v Moravskoslezském kraji (4,6 %). V lednu na jedno volné pracovní místo připadalo 0,2 uchazeče. Nejvyšší zájem byl v tomto měsíci především o zaměstnance z oblasti zdravotnictví, technických, dělnických či sociálních služeb. Nejnižší nezaměstnanost byla naměřena v okrese Praha-východ (1,2 %). Následovaly okresy Praha-západ, Rychnov nad Kněžnou (1,5 %) a Pelhřimov (1,6 %). Nejvyšší byla naopak v okrese Karviná (6,9 %). O něco nižší byla naměřena pak v okresech Znojmo a Bruntál (5,9 %). Meziměsíční nárůst nezaměstnaných osob byl v lednu zaznamenán hned u všech 77 okresech, kdy nejnižší nezaměstnanost činil okres Rychnov nad Kněžnou (2,1 %), Mladá Boleslav (2,3 %), Benešov (2,7 %), Jičín (2,4 %), Praha-východ a Pelhřimov (2,1 %), Ústí nad Orlicí a taktéž Plzeň-jih (2,8 %). Naopak nejvyšší nárůst byl zaznamenán v okresech Jindřichův Hradec, který činil zvýšení o 19,4 %, následoval Písek se zvýšením o 18 % a Chrudim o 13,6 %. Dalšími okresy s největším nárůstem nezaměstnanosti byly Prachatice (o 12,2 %), Rakovník a také Znojmo (o 11,4 %), Jeseník (o 10,9 %) a v neposlední řadě také Klatovy (o 11,2 %). Nejvyšší podíl z regionů byl zaznamenán v okresech Karviná (8,5 %), Znojmo (7,2 %), Jeseník (7,1 %), Bruntál (7,3 %), Chomutov (6,6 %), Ostrava-město (6,9 %), Most (7 %) a Sokolov (6,4 %). Nezaměstnanost žen v tomto vzrostla u mužů na 4,2 % a u žen dokonce na 4,3 %. Ke konci

měsíce bylo evidováno celkem 13 360 absolventů škol všech stupňů vzdělání a mladistvých. Jednalo se zejména o absolventy středních škol a učilišť. Dále se to týkalo také škol, které se zaměřují na gastronomii, ekonomiku a administrativu, hotelnictví a obchod, nebo také osobní a provozní služby (kadeřník). ÚP evidoval především osoby s nízkou kvalifikací a průměrný věk nezaměstnaných osob byl 43 let. Největší zájem projevovali zaměstnavatelé o montážní dělníky, pomocníky ve výrobě, řidiče nákladních automobilů, kuchaře, uklízeče nebo také zedníky. Tedy více než 75 % nabízených pracovních pozic bylo určeno pro zájemce se základním či nižším vzděláním.

Ke konci únorového měsíce bylo evidováno 227 369 zájemců o práci, což bylo od roku 1997 nejnižší únorová hodnota. Míra nezaměstnanosti činila 3 % a bylo nabízeno v rámci ÚP přes 351 tis. volných pracovních pozic. Z pohledu zaměstnavatelů byl stále značný zájem o pracovníky z dělnických a technických oborů. Mnoho lidí nacházelo zaměstnání díky rozjíždějícím se sezónním pracím. Ať už se jednalo o gastronomii, lesnictví, stavebnictví, zemědělství, nebo také o cestovní ruch. Současně v horských resortech nadále přetrvávala zimní sezóna, a tím vzrostl větší zájem o pracovníky, kteří se zabývají úklidem a údržbou veřejných prostor. Nejnižší nezaměstnanost byla zaznamenána v okresech Praha-východ (1,2 %), Praha-západ (1,5 %), Pelhřimov a Rychnov nad Kněžnou (1,6 %), dále také v Mladé Boleslavi a Benešově (1,7 %). Naopak nejvyšší byla v okresech Karviná (6,9 %), Znojmo a Bruntál (5,9 %). Dále také v okrese Jeseník (5,6 %), Chomutov a Ostrava-město (5,3 %). Nezaměstnanost žen byla stále na 3 % a u mužů na 3,1 %.

V březnu byla míra nezaměstnanosti na stejné úrovni jako v předcházejícím měsíci. V tomto měsíci ÚP České republiky zaregistroval v kontextu koronavirové pandemie narůstající pozornost zaměstnanců i OSVČ o informacích k případné evidenci, přičemž ve výsledné fázi podalo žádost 35 714 osob. V důsledku situace související s pandemií bylo očekáváno, že se ještě v následujících měsících nezaměstnanost bude zvyšovat, i přestože tomu tak zpravidla v březnovém měsíci za normální situace není. Ale díky přísným opatřením, která byla platná již v průběhu měsíce se sice nezaměstnanost nepohybovala v nadměrně vysoké výši, přesto ale podniky „zápasily“ s problémy, které díky situaci nastaly. Například s propouštěním řady zaměstnanců. ÚP evidoval zejména osoby, které pracovaly v oblasti služeb, cestovního ruchu a také pohostinství. Jednalo se tedy o lidi, kteří byli postiženi díky epidemiologickým opatřením a tím zaměstnavatelé museli na určitou dobu své podniky uzavřít. Podobnou situaci zažívali ale také lidé pracující v oblasti automobilového průmyslu a jejich subdodavatelé, osoby

samostatně výdělečně činné, řemeslníci nebo také drobní podnikatelé. Přesto si Česká republika s touto krizí vedla oproti okolním zemím dobře. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla stejně jako v předcházejícím měsíci naměřena v Praze (2 %), opak však byl v Moravskoslezském kraji (4,6 %). V rámci okresů byla nejvyšší nezaměstnanost v okrese Karviná (7 %), a naopak nejnižší v okresech Pelhřimov (1,5 %) a Praha-východ (1,2 %). Na konci března zaznamenal trh práce nejmenší konkurenci v okrese Praha-východ, v němž na jedno volné pracovní místo připadalo 0,1 uchazeče. Opakem to však bylo v okrese Karviná, kde na jedno volné pracovní místo připadalo až 6,9 uchazeče. Největší zájem z pohledu zaměstnanců byl zejména o dělníky, řidiče nákladních automobilů, kuchaře, zedníky, uklízeče a také pomocné dělníky ve výrobě.

V dubnu činila nezaměstnanost 3,4 % a nezaměstnaných osob bylo téměř 254 tis., což byla nejvyšší hodnota od března roku 2018. Úřad práce evidoval větší zastoupení lidí z oblasti služeb, jednalo se například o hotelnictví, silniční nákladní dopravu, maloobchod, velkoobchod, zprostředkování služeb, nebo se jednalo o lidi pracující ve veřejném stravování. V dubnu bylo evidováno zhruba 333 tis. volných pracovních míst. Vlivem ale koronavirové situace vzrostla poptávka po určitých profesích, kdy se zaměstnavatelé zajímali o nové pracovníky v oblasti zemědělství, stavebnictví či lesnictví. Připadalo tedy v úvahu, že zaměstnanci, kteří byli propuštěni by ihned nastoupili k novému zaměstnavateli bez toho, aniž by byli evidováni na ÚP České republiky. Zaměstnavatelům byla poskytována pomoc s obsazováním volných pracovních pozic, k čemuž bylo velmi důležité, aby ta volná pracovní místa včas na ÚP nahlásili. V dubnu dochází k poklesu nezaměstnanosti, a to právě z důvodu sezónních prací, tudíž nárůst nezaměstnanosti je původním znakem probíhající recese. Relativně se snižující počty nezaměstnaných osob byly zapříčiněny dvouměsíční výpovědní lhůtou, jenž zaručuje okamžitý náraz až v polovině června a až tehdy bude známo, do jaké míry se zaměstnavatelé zbavovali svých pracovníků. Řada firem zároveň čekala, do jaké míry bude jejich fungování díky rozvolňování restriktivních opatření ovlivněno a jaký bude následný zájem o jejich služby a zboží. Meziměsíční nárůst nezaměstnanosti byl ke konci dubna ve všech 77 okresech. Největší byl zaznamenán v okrese Cheb (o 53 %). Následoval okres Praha-východ (o 36,1 %) a Karlovy Vary (o 35,1 %). Nejnižší nezaměstnanost zaznamenaly okresy Rychnov nad Kněžnou (1,8 %), Pelhřimov (2 %), Praha-východ (1,7 %), Mladá Boleslav (1,9 %), Praha-západ (2,1 %), Benešov a Plzeň-jih (2,2 %). Nejvyšší byl zaznamenán v okresech Karviná (7,6 %), Chomutov a Bruntál (5,9 %), Znojmo (6,1 %), Ostrava-město a také Jeseník a Most (5,6 %). Nezaměstnanost u žen stoupla na 3,5 % a u mužů na 3,4 %.

S příchodem jara mnoho firem díky neustavičné pandemii přešlo na homeoffice, takzvaně pracovali z domova. Některé podniky dokonce zvažovaly a učinily, ať už tedy přechod do menších prostorů, nebo definitivní prodej svých kanceláří vzhledem k obrovským částkám, které se musejí za nájemné v centru města platit. Přechod na homeoffice se tedy týkal i státní správy. Naopak státní organizace však svým zaměstnancům nemohly udělit práci z domova, jako například v případě Lesů ČR. Homeoffice ale mohli vykonávat převážně zaměstnanci působící v administrativní oblasti. Například referenti pro katastr nemovitostí, účetní, právníci nebo také informatici. V minimálním počtu do režimu homeoffice přešli například pracovníci u České pošty, Správy železnic a policie. Důsledky zavedených opatření nebyly až tak zřetelné, co se týče dubnové nezaměstnanosti ale i počtu lidí bez práce. Došlo však k prohloubení poklesu skutečně odpracovaných hodin, kdy jejich průměr v dubnu klesl o 22 %.

V květnu míra nezaměstnanosti činila 3,6 % a zájemců o práci 266 144, tedy o více než 12 tis. osob než v předcházejícím měsíci. Nejvyšší zvýšení bylo zaregistrováno především v oblasti služeb jako doprava, hotelnictví, obchod a také veřejné stravování. Jedná se o zcela neobvyklou situaci, neboť v tomto měsíci bývá díky cestovnímu ruchu a začínajícím pracím v oblasti zemědělství či stavebnictví obvykle nezaměstnanost daleko nižší. V této chvíli byla celá česká ekonomika současně i s trhem práce omezena a zasáhnuta díky situaci v kontextu s pandemií. Mimo jiné na ÚP už byli evidováni i lidé pracující v těchto oborech a odvětvích v zahraničí. Následně také přeshraniční pracovníci nebo OSVČ, obvykle se jednalo o kadeřnice nebo řemeslníky. Koronavirová epidemie ale neovlivňovala všechny obory. I přestože byl zaznamenán pokles nabídky práce, byl značný zájem o posily zejména do obchodních řetězců. Jednalo se o pozice pokladní, skladníci a prodavači. Nabídka také vzrostla v e-commerce a logistice. 31. května bylo nabízeno 331 tis. volných pracovních míst, což bylo o téměř 2 tis. méně než v předešlém měsíci dubnu. Dokonce 71 % zaměstnavatelů mělo požadavek základního vzdělání, přičemž se jednalo o pozice s minimální ohodnocením a také s nízkou kvalifikací, a tudíž bylo nutné se v důsledku krize v některých případech přizpůsobit. V průměru na jedno volné místo připadalo 0,8 zájemce o zaměstnání. Nejvíce byl zájem o montážní, či stavební dělníky, kuchaře, uklízeče, svářeče, zedníky, pomocníky ve výrobě, řidiče nákladních aut nebo také vysokozdvíhových vozíků. Dlouhodobým nedostatkem pro firmy podle ÚP bylo nejvíce zaregistrováno osob se základním vzděláním, středním odborným vzděláním, s nízkou kvalifikací, dále také s výučním listem a středním vzděláním zakončeným maturitní zkouškou. V květnu byl průměrný věk nezaměstnaných osob 42 let. Nejnižší míru nezaměstnanosti

zaznamenal v květnu kraj Pardubický (2,6 %), naopak nejvyšší byla zaregistrována v Moravskoslezské kraji (5,3 %). Co se týče nezaměstnanosti v kraji Středočeském, tak ta se stále držela na třech procentech, přičemž v porovnání například Ústeckého či Karlovarského kraje, tento kraj nebyl poznamenán úpadkem cestovního ruchu.

Oproti květnu se míra nezaměstnanosti zvýšila o 0,1 p. b. a činila tak v červnu 3,7 %. Podle ÚP bylo evidováno téměř 270 tis. nezaměstnaných osob, přičemž byl zaznamenán nejvyšší počet osob z oblasti služeb, konkrétně se opět jednalo o cestovní ruch, dopravu, hotelnictví a pohostinství. V porovnání s hodnotami z května bylo evidováno o 3 500 nezaměstnaných osob víc a ke konci měsíce bylo 335 tis. volných pracovních míst. Situace na trhu práce je ovlivněna zejména díky sezónním výkyvům. V červnu se díky pandemii stále více lidí objevovalo na ÚP, ale vlivem rozjíždějících se sezónních prací, naopak mnoho lidí nastupovalo do nového zaměstnání. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v Moravskoslezském kraji, kde bylo 5,4 % lidí bez práce. Naproti tomu nejnižší byla v kraji Pardubickém, kde bylo bez zaměstnání 2,6 % obyvatel.

V červenci nezaměstnanost činila 3,8 %, což bylo o desetinu procenta víc než v červnu (3,7 %). Hlavním důvodem situace postupně narůstající nezaměstnanosti byla především souvislost spojená s pandemií, ale částečně i každoroční příval části pracovníků z oblasti školství do evidence ÚP. V porovnání s červencem roku 2019 evidoval ÚP o 74 553 zájemců o práci více, opakem však byl počet volných pracovních míst, který činil 334 283, a v průměru na jedno volné pracovní místo připadalo 0,8 zájemce o zaměstnání. Nejnižší nezaměstnanost byla naměřena v okrese Rychnov nad Kněžnou (1,8 %), dále tako v okrese Praha-východ (2 %) a v okrese Jindřichův Hradec (2,1 %). Naopak nejvyšší nezaměstnanost byla na Karvinsku (8 %), následně pak v okresech Ostrava-město a Most (6,8 %). Z pohledu historie se ale stále nezaměstnanost neobjevovala na tak vysoké úrovni, jako tomu bylo například v roce 2016 či na začátku roku 2017. V srpnu se nezaměstnanost nezvýšila, jak bylo předpokládáno, ale zůstala na 3,8 %, tedy na stejné míře jako v červenci. Úřad práce evidoval 279 078 zájemců o zaměstnání a 340 823 volných pracovních míst. V tomto měsíci byla vyzorována zvýšená poptávka po pracovních místech, které umožňují pracovat z domova.

Největší počet nezaměstnaných osob zastupoval okres Přerov (3,5 %), následovala Praha a také Most (3,3 %). Nejnižší nezaměstnanost byla na konci měsíce zaznamenána v okrese Rychnov nad Kněžnou (1,8 %) a naopak nejvyšší nezaměstnanost byla na Karvinsku (8,2 %) a Mostecku (7 %). Oproti minulým měsícům byl zaznamenán nárůst nezaměstnanosti ve velkých

městech, jako je Brno a Praha, kdy hlavním důvodem byla rozdílnost struktury pracovních míst v metropolích podléhajících cestovnímu ruchu a službám. Podle expertů byla nezaměstnanost ve stagnaci díky vládním programům určených na podporu zaměstnanosti, tedy zejména program Antivirus.

V září zůstala opět nezaměstnanost na 3,8 %, stejně jako tomu bylo v červenci a v srpnu, což poukazuje na úspěch související s programem Antivirus. Právě tento program udržuje zaměstnance ve svých zaměstnáních a brání tak k příslušnému propouštění zaměstnanců. Ale nejen díky zmíněnému programu byl růst nezaměstnanosti pomalejší, ba dokonce kvůli tomu, že ještě před nástupem pandemie vykazovala míra nezaměstnanosti nízké hodnoty a rekordní počty volných pracovních pozic. ÚP evidoval na konci měsíce 277 015 nezaměstnaných osob. Bylo nabízeno 316 658 volných pracovních míst, kdy jedno volné pracovní místo připadalo na 0,9 zájemce o zaměstnání. V průběhu tohoto měsíce se nově na ÚP hlásilo přes 50 tis. nezaměstnaných, a to převážně ze středních Čech a Moravskoslezského kraje. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla naměřena na Rychnovsku (1,8 %), následoval okres Praha-východ a Jindřichův Hradec (2,8 %). Naopak nejvyšší byla v okrese Karviná (8,1 %), následně v okresech Most (7 %) a Ostrava-město (6,7 %). Nejvyšší míra nezaměstnanosti z pohledu profese byla dlouhodobě naměřena u řemeslníků, opravářů, tedy ve skupině pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Naopak téměř neovlivnila skupinu specialisté.

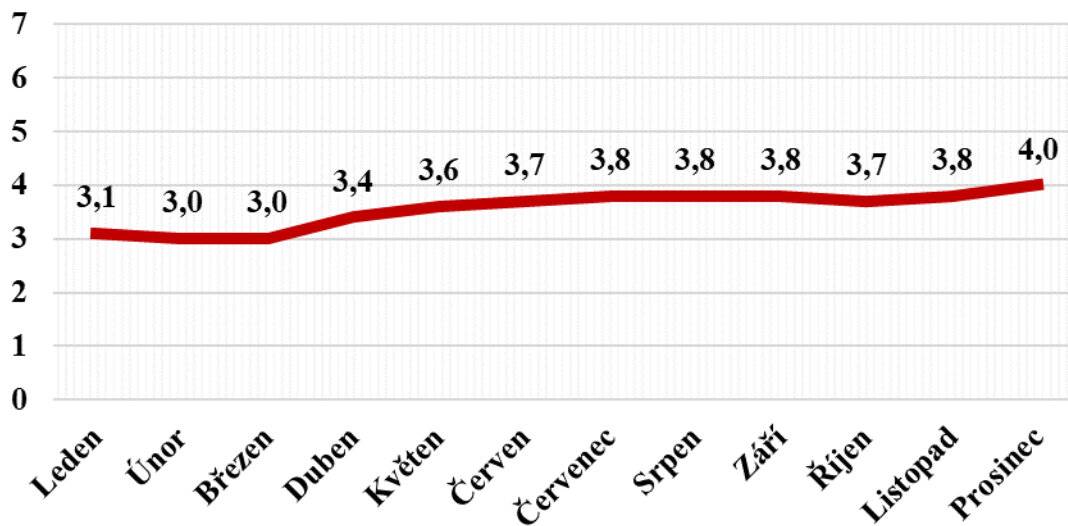
Ke dni 31. 10. 2020 bylo na ÚP evidováno 271 685 zájemců o zaměstnání, přičemž jde o nejnižší hodnotu od června roku 2020. V rámci ÚP bylo nabízeno 310 730 volných pracovních míst. Stejně jako v předešlých měsících přetrvával značný zájem o nové zaměstnance zejména v dělnických a technických oborech. V souvislosti s bezpečnostními opatřeními, které byly pro tento rok 2020 charakteristické, byla turistická sezóna téměř ve všech regionech přerušena, i přesto byla v tomto měsíci nezaměstnanost vyjádřena poklesem. Meziměsíčně byl ke konci října zaměřen pokles nezaměstnanosti v 67 okresech, kdy největší byl o 7,4 % v Rokycanech. Dalšími okresy byly Pelhřimov (o 6,9 %), Mladá Boleslav (o 5,9 %), Jičín (o 5,7 %), Plzeň-město (o 6,1 %) a také Nový Jičín (o 5,8 %). V říjnu se nezaměstnanost zvýšila hned v deseti regionech, přičemž nejvíce v okresech Praha-západ (o 2,4 %) a Karlovy Vary (o 2,9 %). Naopak nejnižší byla v okrese Rychnov nad Kněžnou (1,8 %). Následně v okresech Pelhřimov, Praha-východ a Jindřichův Hradec (1,9 %), Písek (2 %) a Prachatice (2,1 %). Nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána v okresech Karviná (8 %), Chomutov (6,1 %), Most (6,6 %), Ostrava-město (6,5 %), Bruntál (5,9 %). Následně také v okresech Sokolov, Ústí nad Labem

a Karlovy Vary (5,5 %). V říjnu činila nezaměstnanost u žen 3,9 %, u mužů poklesla na 3,5 %. Zájem o pracovní místo byl ze strany pracovníků, kteří byli před pandemií zaměstnáni v sektoru služeb, ať už například jako kuchaři či číšníci. Dále také administrativní pracovníci nebo jako pomocní pracovníci ve výrobě.

V listopadu dochází k mírnému zvýšení nezaměstnanosti, která je oproti předešlému měsíci o jednu desetinu procenta vyšší a představuje hodnotu 3,8 %. Meziročně se zvýšil i počet zájemců o zaměstnání, který činil zvýšení o 77 237 osob. Taktéž se zvýšil i počet volných pracovních pozic, který dohromady činil 317 972. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob eviduje úřad práce v Rychnově nad Kněžnou (1,8 %). Naopak nejvyšší byl v okrese (nechala bych malé) Karviná (7,9 %), následně v okresu Most, Chomutov či Ostrava-město. V listopadu bylo v České republice skoro o 8 tis. nezaměstnaných žen více než mužů, jelikož v době pandemie byly nejvýše zasaženy obory a odvětví, ve kterých působí více ženy než muži. V listopadu byla nezaměstnanost žen na stálých 3,9 %, naopak u mužů vzrostla na 3,6 %. Muži nacházeli větší uplatnění v odvětví průmyslu a stavebnictví, a naopak ženy byly uplatňovány v odvětví služeb, které byly vlivem pandemie nejvíce zasažené. Nejvyšší nezaměstnanost žen byla naměřena v Moravskoslezském kraji (20 868), naopak nejnižší byla v Pardubickém kraji (4 807). Díky souvisejícímu útlumu sezónních prací, zejména tedy v oblasti zemědělství a lesnictví v nejpravděpodobnějším případě nezaměstnanost vzroste.

V porovnání s měsícem listopad se v prosinci míra nezaměstnanost zvýšila (4 %), a to dokonce ve všech krajích v České republice. Nejnižší míru nezaměstnanosti měl kraj Pardubický, konkrétně tedy 2,9 %. Následně v Královéhradeckém kraji byla zaznamenána hodnota vyšší o 0,2 p. b. než v Pardubickém kraji, tedy 3,1 %. Moravskoslezský (5,6 %) a Ústecký kraj (5,5 %) vykazoval naopak nejvyšší míru nezaměstnanosti. Nejvyšší nezaměstnanost byla naměřena v okrese Karviná, která byla dokonce přes 8 %. Dále Bruntálsko s nezaměstnaností 6,8 % a okres Ostrava-město, kde byl rozdíl o 0,1. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla naměřena na Rychnovsku (1,9 %) a v okrese Praha-východ (2,0 %). Oproti listopadu přibýlo nově přes 17 tis. nezaměstnaných osob. Došlo také k nepatrnému nárůstu v počtu volných pracovních míst (318 582 tis.). V průměru na jedno volné místo připadalo 0,9 zájemce o zaměstnání. Okres Praha-východ zaznamenal na jedno volné pracovní místo skoro 6 nezaměstnaných osob a okres Karviná dokonce 8,4.

Graf 7 – Míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020.

Tabulka 3: Nezaměstnanost krajů v České republice za rok 2020 (v %).

Kraj	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Praha	1,9	1,9	2,0	2,4	2,7	3,0	3,2	3,3	3,4	3,4	3,4	3,5
Středočeský	2,6	2,5	2,5	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,5
Jihočeský	2,7	2,6	2,4	2,9	2,9	2,8	2,9	2,8	2,7	2,7	2,8	3,2
Plzeňský	2,6	2,5	2,6	3,0	3,2	3,2	3,3	3,3	3,2	3,0	3,1	3,4
Karlovarský	3,0	3,0	3,1	4,3	4,9	5,1	5,3	5,2	5,0	5,0	5,1	5,4
Ústecký	4,3	4,3	4,3	4,7	5,0	5,2	5,4	5,4	5,4	5,2	5,2	5,5
Liberecký	3,1	3,1	3,1	3,5	3,8	3,9	4,1	4,0	3,9	3,8	3,8	4,1
Královéhradecký	2,6	2,5	2,5	2,8	2,9	2,9	3,0	3,0	2,9	2,8	2,9	3,1
Pardubický	2,4	2,4	2,3	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7	2,6	2,5	2,6	2,9
Vysočina	2,9	2,8	2,7	3,0	3,1	3,0	3,2	3,1	3,0	2,9	2,9	3,3
Jihomoravský	3,7	3,7	3,6	4,1	4,2	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	4,2	4,5
Olomoucký	3,2	3,2	3,1	3,5	3,5	2,9	3,7	3,7	3,6	3,6	3,7	4,1
Zlínský	2,6	2,5	2,5	2,9	2,9	2,9	3,0	3,0	2,9	2,9	2,9	3,2
Moravskoslezský	4,6	4,6	4,6	5,0	5,3	5,4	5,6	5,5	5,4	5,3	5,3	5,6

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2020.

Na základě mnoha statistik lze konstatovat, že byla nezaměstnanost v průběhu roku 2020 ovlivněna vlivem pandemie daleko méně, než by bylo možné předpokládat. Ve srovnání s čtvrtým čtvrtletím v roce 2019 činila míra nezaměstnanosti zvýšení o 1 %, tedy konkrétně z 2,1 % na 3,1 %.

Mnohé důsledky, které s sebou pandemie přinesla měla i v rámci změn týkajících se pracovního uplatnění lidí, kdy na trhu práce docházelo k početným přesunům. Pandemie měla vliv současně i na lidské zdroje, kdy byl ovlivněn především zpracovatelský průmysl, současně s cestovním ruchem, gastronomií, automobilovým průmyslem a také dopravou. Několik desítek tisíc lidí tak přišlo v důsledku pandemie o své zaměstnání a osoby, které měly to štěstí a své zaměstnání si dokázaly udržet odpracovaly v průměru o 2,1 hodin týdně méně než v předcházejícím roce 2019. Došlo i k tomu, že své zaměstnání opouštěli i cizinci, a to zejména z administrativních a podpůrných činností a zpracovatelského průmyslu. Součet činil 12 500 osob. Hlavní příčinou je pokles ekonomiky. Díky aktuální krizi, která je zřetelně selektivní, jde počet volných pracovních míst nahoru. Rozdíl je v tom, že pandemická krize nepostihuje všechny odvětví a obory stejně, jako tomu je u krize ekonomické a jednotlivá místa se drží díky politice vlády, která se je snaží držet při životě, i přestože už dávno v reálné ekonomice neexistují. V lednu v roce 2021 byla podle záznamu ČSÚ nezaměstnanost 4,3 %. V následujících měsících je očekáván pokračující nárůst nezaměstnaných osob, který pravděpodobně bude doprovázen i narůstajícím počtem volných pracovních pozic. V případě, že dojde ze strany vlády k ukončení podpory zaměstnanců, bude předpokládán skokový nárůst nezaměstnaných osob. Zásadní tedy bude, jak rychle se česká ekonomika vrátí k normálu.

4.2 Spolková republika Německo

Spolková republika Německo je přímořským státem nacházející se ve střední Evropě a skládající se z 16 spolkových zemí. Patří sem Bádensko-Württembersko, Bavorsko, Brémy, Dolní Sasko, Hamburk, Hesensko, Rýnsko-Falc, Sársko, Severní Porýní-Vestfálsko, Šlesvicko-Holštýnsko, Braniborsko, Durynsko, Meklenbursko, Sasko, Sasko-Anhaltsko a Berlín. Sousedí s několika státy, na severu s Dánskem (67 km), na jihu se Švýcarskem (316 km), na severovýchodě s Polskem (442 km), na západě s Belgií (156 km) a Lucemburskem (135 km), na východě s Českem (811 km), na jihovýchodě s Rakouskem (815 km), na jihozápadě s Francií (448 km) a na severovýchodě s Nizozemskem (567 km). Německo se rozkládá na ploše 357 023 km². Hlavní město představuje Berlín, který se rozkládá na ploše 891,8 km² a stává se tak současně i největším německým městem. V čele s hlavou státu Frankem-Walterem Steinmeierem, který má zejména reprezentativní povinnosti a pravomoci je Německo federativní a parlamentně-demokratickou republikou, zároveň je členem NATO, EU, OSN a G8. Angela Merkelová jakožto hlava vlády, zastupuje v nynější době pozici spolkové kancléřky, která je téměř shodná například s funkcí předsedy vlády České republiky. Díky nominální hodnotě HDP je v současnosti Spolková republika Německo řazena na čtvrté místo na světě zastupující nejsilnější ekonomiku v EU. Dokud nebyla Čínou, byla dokonce do roku 2009 největším vývozcem zboží na světě. Spolková republika Německo má z pohledu výrobních metod vyspělé zemědělství, ve kterém je plně zaměstnáno okolo 2 až 3 % obyvatelstva. Ačkoliv se z hlediska surovin jedná o nepříliš bohatou zemi, je řazena k těm nejrozvinutějším v oblasti hospodářství na světě a patří mezi největší světové vývozce a dovozce. Německé hospodářství se nejvíce zaměřuje na sektor služeb a průmyslu.

4.2.1 Vývoj nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019

Míra nezaměstnanosti se za rok 2009 v porovnání s přecházejícím rokem 2008 zvýšila o 0,5 p. b. (7,6 %). Nezaměstnaných osob bylo 3,423 mil, tedy jen o 155 tis. více než v předešlém roce. Přitom kompletní zvýšení se uskutečnilo v prvním čtvrtletí, kdy německá ekonomika prožívala nejzřetelnější propad a vládní opatření v daném okamžiku téměř nefungovaly. Bylo tedy velice překvapivé, že i přes hlubokou ekonomickou recesi nedošlo

k silnému zvýšení nezaměstnanosti. Ekonomické oživení po krizi se odráží také na trhu práce. Ke stagnaci nezaměstnanosti tak docházelo díky zmíněným státním zásahům, kdy stát podporoval firmy, které nepropouštěly své zaměstnance a snažily se je udržet na zkrácený úvazek. V průměru bylo v roce 2010 nezaměstnaných osob o 5 % méně než v roce 2009. Míra nezaměstnanosti činila 7 %, tedy o 0,8 p. b. méně než v roce 2009. Ve srovnání s krizovým rokem 2009 klesla nezaměstnanost a prudce vzrostla zaměstnanost. V roce 2010 bylo v průměru evidováno 3 244 mil. nezaměstnaných osob, což bylo o 179 tisíc méně než v předešlém roce. V posledních dvou měsících roku 2010 v důsledku silného nástupu zimy, která ovlivnila zejména stavební průmysl, došlo k mírnému zvýšení nezaměstnaných osob, konkrétně o 3 tis.

V roce 2011 míra nezaměstnanosti klesla o 1,2 p. b., a tím představovala hodnotu 5,8 %. Německý trh práce se vyvíjel dobře a stabilně, nezaměstnanost se snižovala všude v Německu. V průměru bylo nezaměstnaných osob kolem 2, 976 mil. a téměř tři čtvrtiny pracovní síly pracovaly v sektoru služeb. Většina volných pracovních míst v prosinci pocházela z oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, maloobchodu a také gastronomie. Zaměstnanost ve zpracovatelském sektoru naopak výrazně poklesla.

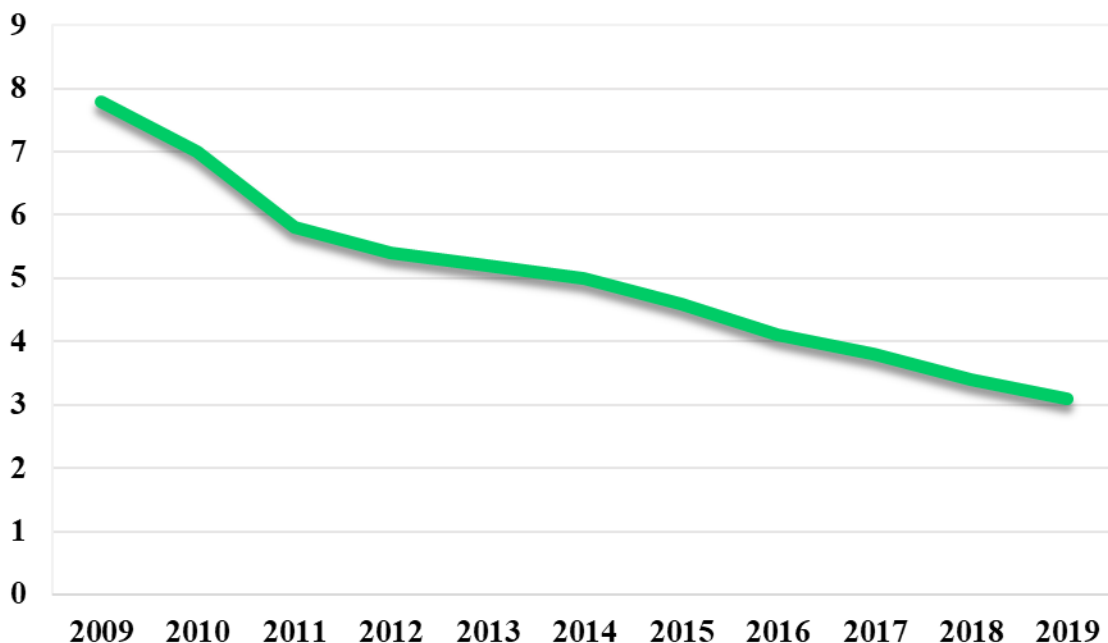
V posledním měsíci roku 2012 bylo téměř 2,84 mil. osob bez práce, což bylo o 88 tis. více než v měsíci listopad. Míra nezaměstnanosti v roce 2012 činila 5,4 %. I přestože v tomto roce poptávka po pracovní síle prudce poklesla, neměla skutečný dopad na čísla nezaměstnanosti. Mírný nárůst počtu nezaměstnaných úzce souvisel také s tím, že méně uchazečů o zaměstnání dokončovalo rekvalifikační kurzy, různá školení a další vzdělání.

V roce 2014 byl neočekávaný pokles počtu nezaměstnaných osob o 14 tis. a činil 2,757 mil. Míra nezaměstnanosti se snížila o pouhé 0,2 p. b. (5,0 %). Na začátku roku 2015 činil počet dlouhodobě nezaměstnaných celkem 1,074 mil. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných v poměru k celkovému počtu nezaměstnaných se ve srovnání s lednem 2014 mírně snížil. Míra nezaměstnanosti vyjadřovala 4,6 %, tedy pokles o 0,4 p. b. Rok 2017 byl představován jako silný rok pro německou ekonomiku, kdy nezaměstnanost pokračovala ve svém poklesu a činila 3,8 %. Ke konci roku se nezaměstnanost vyvíjela lépe, než je pro začátek zimy obvyklé. Ačkoliv se počet nezaměstnaných od listopadu do prosince 2017 zvýšil o 17 tis. na 2,39 mil., v sezóně to bylo méně než obvyklé. V průměru bylo v roce 2018 zaměstnáno přibližně 44,8 mil. lidí. K nárůstu nejvíce přispěl sektor služeb. Počet registrovaných pracovních míst činil v roce 2018 v průměru 796 tis., což bylo o 66 tis. více než v předcházejícím roce. Většina volných pracovních míst byla zaměřena na pracovníky v oblastech dopravy a logistiky, prodeje,

automobilového průmyslu, zdravotnictví a dále také energetiky. Počet nezaměstnaných v lednu 2019 činil 1,47 mil. lidí. Bylo to tedy o 133 tis. více než v prosinci roku 2018.

V roce 2019 bylo méně nezaměstnaných osob než v roce 2018, kdy se počet lidí bez práce v porovnání s předchozím rokem v průměru snížil o 73 tis. na 2,27 mil. Většina nových pracovních míst v roce 2019 byla v odvětví služeb, jako je zdravotnictví a vzdělání. Větší počet volných pracovních míst se projevil také v obchodu, dopravě, pohostinství. Taktéž průmysl a stavebnictví najali více osob. Naopak tomu bylo v lesnictví a v zemědělství, kde poklesl počet zaměstnaných osob. Poptávka po kvalifikovaných pracovních zůstala stále vysoká i přesto, že v průběhu roku mírně poklesla.

Graf 8 - Nzaměstnanosti v SRN v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020.

4.2.2 Vývoj HDP v letech 2009 až 2019

Německá ekonomika poklesla v roce 2009 vlivem světové ekonomické krize poprvé za poslední roky, kdy hrubý domácí produkt poklesl až o 5 %. Jednalo se o nejprudší pokles od konce druhé světové války. Německo zasáhlo propad zejména v zimě na přelomu roku 2008 a 2009. Ekonomiku na nízké úrovni podporovala především soukromá spotřeba. Silná domácí poptávka a vzkvétající vývoz. V roce 2011 se německá ekonomika vyprofilovala ze všech sil

proti dluhové krizi eura a stagnující globální ekonomice. Slabé čtvrté čtvrtletí však naznačovalo, že se znaky pro rok 2011 změnily. Role růstového motoru se v roce 2011 stále více přesouvala na domácí poptávku. Němci spotřebovali a investovali výrazně více než před rokem. Zahraniční obchod byl ale také v uplynulém roce dynamický a dokázal přispět k pozitivnímu ekonomickému rozvoji. Hrubý domácí produkt však od října do prosince klesl přibližně o 0,25 % ve srovnání s předchozím čtvrtletím. Ve třetím čtvrtletí (o 0,5 %) se HDP zvýšil stejně jako ve druhém (o 0,3 %) a v prvním čtvrtletí roku 2011 (o 1,3 %).

V roce 2012 německá ekonomika meziročně vzrostla o 0,7 %, a tím projevila, že se umí vypořádat s nepříznivým ekonomickým prostředím. Ke konci roku došlo v německé ekonomice k výraznému neúspěchu. Hrubý domácí produkt se v posledním čtvrtletí roku 2012 snížil o 0,6 % ve srovnání s předchozím čtvrtletím, a tedy ještě více než se původně očekávalo. Německá ekonomika, která byla do té doby silná, byla ovlivněna globálním hospodářským poklesem. Hlavní příčinou propadu v Německu byl klesající vývoz. Společnosti navíc investovaly výrazně méně do strojů, vozidel a dalšího vybavení. Stavební výdaje se také snížily, i když jen mírně. Německá ekonomika rostla v každém z prvních tří čtvrtletí roku 2012, ale dynamika se postupně zpomalovala. Nejdůležitějším motorem růstu byl však opět export. Pozitivní impuls poskytla i domácí spotřeba.

V roce 2013 vzrostl hrubý domácí produkt o 0,4 %. V roce 2015 byla německá ekonomická situace popisována jako stabilní a pevný hospodářský růst. V prvním a ve druhém čtvrtletí se hrubý domácí produkt zvýšil o 0,4 %, následně ve třetím a ve čtvrtém čtvrtletí se zvýšil o 0,3 %. Hlavní příčinou růstu výdajů státu byly výdaje poskytnuté na uprchlíky. Další oblastí, ve které došlo k nárůstu výdajů bylo stavebnictví.

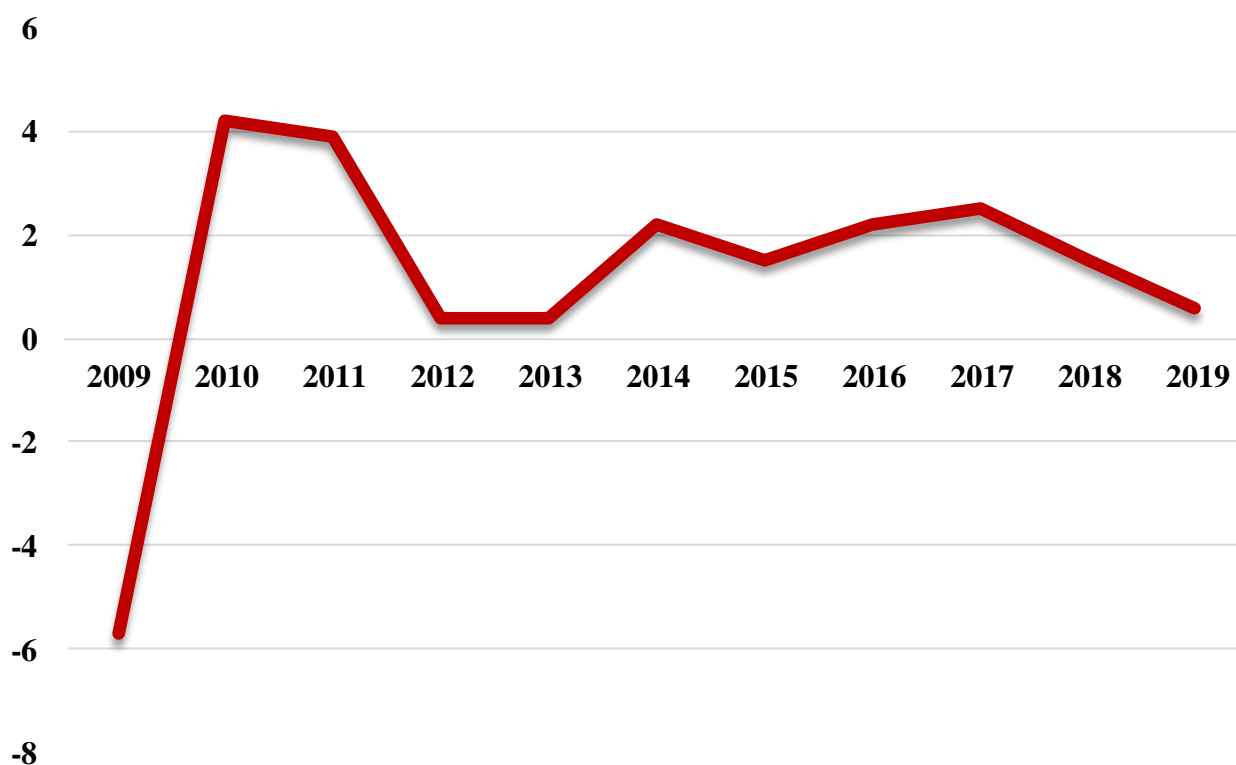
V prvním čtvrtletí roku 2016 se hrubý domácí produkt zvýšil o 0,7 %, jednalo se o nejrychlejší nárůst za poslední dva roky. Německá ekonomika nejvíce čerpala z navyšující se soukromé spotřeby. Následně také z nárůstu státních výdajů, k němuž napomohly i náklady na ubytování a současně integraci uprchlíků. V důsledku slabé poptávky, která působila na rozvíjejících se trzích, zůstal zahraniční obchod nevyřešeným případem. Ke konci roku německá ekonomika zrychlila růst a domácí produkt se v porovnání se třetím čtvrtletím zvýšil o 0,4 %, přičemž za celý rok činil hrubý domácí produkt navýšení o 1,9 %. Došlo i ke zvýšení soukromé spotřeby (o 0,3 %) a spotřeby státu (o 0,8 %). Oproti předcházejícímu roku 2016 se HDP zvýšil o 2,2 %, což bylo zřejmě i mimo jiné v důsledku neustálého růstu hospodářství, které rostlo už osmým rokem. Kladného hospodářského vývoje bylo možné zpozorovat

prakticky ve všech odvětvích ekonomiky, přičemž jedinou výjimkou byla oblast lesnictví, zemědělství a rybolovu. Zřetelný růst byl naopak projeven v oblasti obchodu, informací, pohostinství, dopravy a také komunikace. V případě zjišťování příčin, kvůli kterým došlo k hospodářskému růstu byly hlavními podněty investice a domácí spotřeba. V porovnání s předešlým rokem se hrubé investice zvýšily o 3,6 %. Ze strany zahraničního obchodu bylo znatelné zvýšení vývozu (exportů) o 4,7 % a dovozu (importů) o 5,2 %.

V roce 2018 vzrostl hrubý domácí produkt pouze o 1,4 %, navzdory odhadovaných 1,5 %. Představoval tím nejslabší tempo růstu za posledních pět let. Německé hospodářství zápasilo i s negativními dopady, které se týkaly oslabujícího nárůstu globální ekonomiky, konfliktů v mezinárodních obchodních vztazích a také pochybnostech, které byly v rámci plánovaného odchodu Británie z EU. Ve čtvrtém čtvrtletí se německá ekonomika obrátila zpět k růstu, a tím unikla hospodářské recesi. Tahounem, který pozdvihl hospodářský růst, byla především domácí spotřeba, opak však představoval zahraniční obchod, který měl negativní vliv na německou ekonomiku v důsledku rychlejšího růstu dovozu v porovnání s vývozem.

V poslední době se německá ekonomika potýkala s upadající globální poptávkou, která měla vliv na německý vývoz a současně i na německý průmysl. Tomu však ne příliš povzbudivě napomáhal i obchodní spor probíhající mezi Čínou a Spojenými státy. Naopak kladný dopad na hrubý domácí produkt měl narůstající výdaje domácností, které se zvýšily o 1,6 % a výdaje státu, které činily zvýšení o 2,5 %. Zřetelný nárůst byl projeven i v odvětví stavebnictví (o 2,9 %). Německo navzdory snižujícímu se tempu růstu prožilo už podesáté hospodářský vzestup. Velmi dobrý výsledek předvedly i německé veřejné finance, které znázorňovaly přebytek 49,8 miliard eur, přičemž největším těžitelem byl státní rozpočet.

Graf 9 - Vývoj růstu HDP v SRN v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020.

4.2.3 Nezaměstnanost podle německých spolkových zemí

Německé spolkové země byly v určité míře ovlivněny nezaměstnaností a vnitřní migrací, i když existují jasně rozpoznatelné výsledky. Problém nezaměstnanosti byl nejvýraznější ve východoněmeckých regionech územního plánování, které v letech 2009 až 2013 zaznamenaly výrazně vyšší míru, než byl celostátní průměr. Na západě byly podobně nepříznivé hodnoty jako ve velkých částech východního Německa zaznamenány pouze ve strukturálně slabých oblastech Severního a Baltského moře, v částech Dolního Saska a Severního Porýní – Vestfálska.

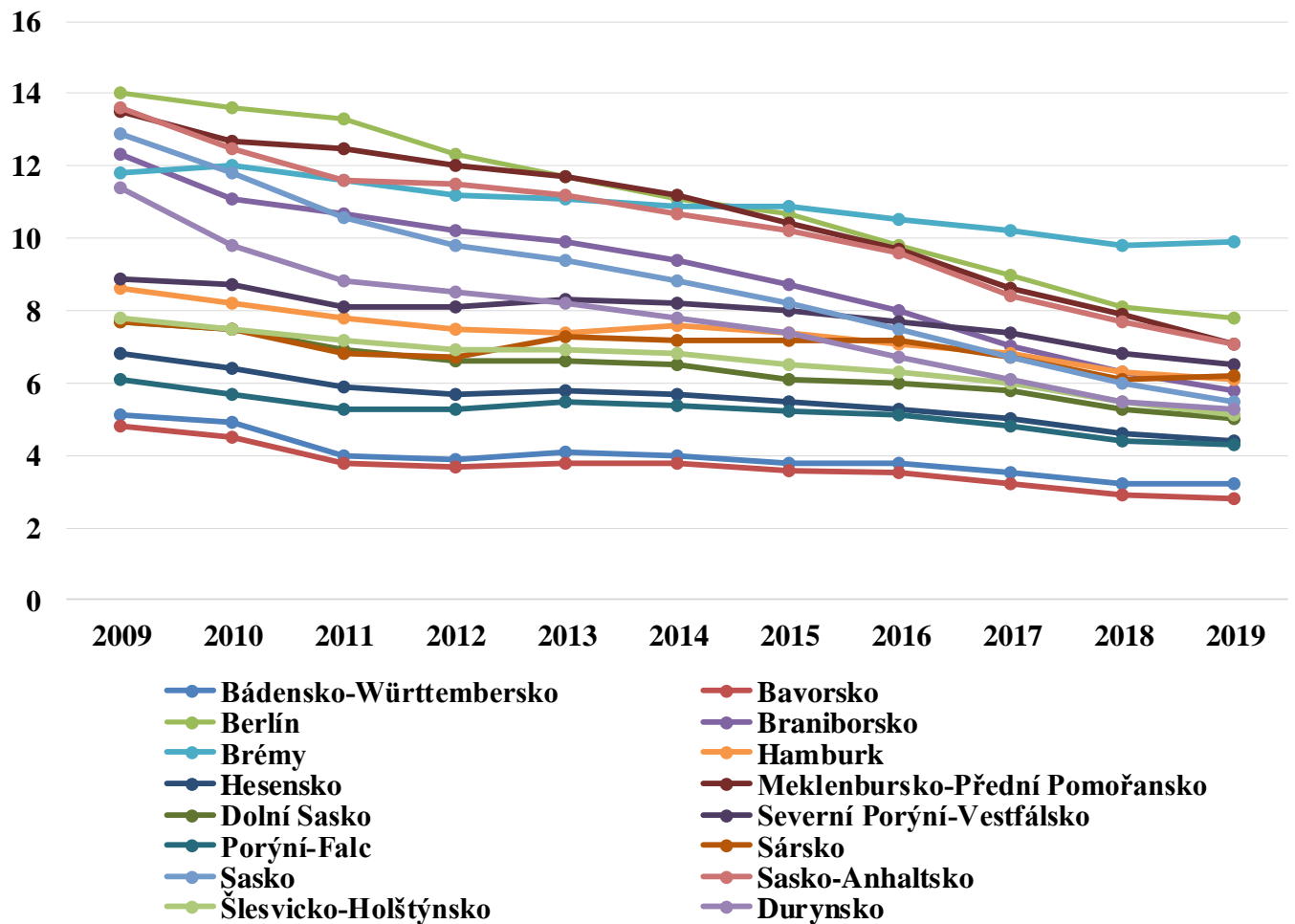
Další výsledek, který z toho vyplývá, se týká vnitřní migrace, která viditelně souvisí s pracovními příležitostmi. Až na několik výjimek platí následující obecné pravidlo: čím vyšší je nezaměstnanost, tím větší je emigrace a naopak. Údaje za roky 2009-2019 ukazují, jak výrazné jsou regionální rozdíly v Německu. Ve východním Německu byla průměrná míra nezaměstnanosti 9,7 % a v západním Německu 6,5 %. Největší rozdíl mezi spolkovými zeměmi byl mezi Bavorskem (3,7 %) a Berlínem (11,1 %).

V roce 2019 Berlín dosáhl nejhorší hodnoty mezi východoněmeckými státy s mírou nezaměstnanosti 7,8 %, ze západoněmeckých to bylo 9,9 %, kterou zastupovaly Brémy. Naopak nejnižší hodnoty mezi východoněmeckými státy s mírou nezaměstnanosti 5,5 % zastupovalo Sasko a ze západoněmeckého státu to bylo Bavorsko s mírou nezaměstnanosti 2,8 %. Nejnižší údaje o nezaměstnanosti po Bavorsku zaznamenali Bádensko-Wurttembersko (3,2 %), Porýní-Falc (4,3 %) a Hesensko (4,4 %). Při hodnocení těchto čísel je třeba vzít v úvahu dva aspekty. Na jedné straně existují značné regionální rozdíly nejen mezi zeměmi, ale také v rámci zemí.

V Bavorsku byl podíl nezaměstnaných nižší než v kterékoliv jiné spolkové zemi. Nebylo tomu tak vždy. Do konce 70. let byla míra nezaměstnanosti v Bavorsku vyšší než ve zbytku západního Německa. To se změnilo v roce 1978, kdy se bývalý bavorský předseda vlády rozhodl proměnit Bavorsko v moderní průmyslové místo, a tak se zde usadily průmyslové společnosti s velmi odlišnými odvětvími. Díky poměrně silné ekonomice, automobilovému průmyslu a elektrotechnickému průmyslu, které vytvořili volná pracovní místa a přilákali kvalifikované pracovníky, se tedy za celé zkoumané období míra nezaměstnanosti držela na nejnižších příčkách.

Opak však představuje Berlín, který ze všech spolkových zemí jako hlavní město stojí na posledním místě v nezaměstnanosti. I strukturálně slabé Meklenbursko-Přední Pomořansko na tom bylo lépe. Ekonomika však vzkvétá a v posledních letech také prudce vzrostl počet pracovních míst. Navzdory těmto úspěchům však hlavní město jednoduše nemůže dostat problém nezaměstnanosti pod kontrolu. Na první pohled se situace jeví paradoxně. Pokud jde o ekonomický růst, byl Berlín v posledních letech pravidelně nad celostátním průměrem. Hlavnímu městu zkrátka chybí široká základna kvalifikovaných uchazečů o zaměstnání. Nezaměstnanost byla také velmi vysoká v některých profesích, které obvykle vyžadují odborné vzdělání, jako jsou například krejčí a kuchař. Dalším fenoménem v Berlíně je vysoká nezaměstnanost v profesích, které vyžadují akademické vzdělání. To se týká především humanitních a sociálních vědců, ale také ekonomů a sociálních pracovníků. Podle studie přispívají pomalému snižování nezaměstnanosti také ti, kteří přispívají k reputaci Berlína jako moderní kulturní metropoli v srdci Evropy. Jako jsou mladí akademici, kreativní lidé a umělci. Berlín je pro ně očividně magnetem i přesto, že je stále nedostatek pracovních příležitostí.

Graf 10 – Nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020.

4.2.4 Nezaměstnanost podle věku v letech 2009 až 2019

Míra nezaměstnanosti mladých lidí je v Německu relativně nízká. Důvodem relativně nízké míry nezaměstnanosti mladých lidí je duální systém odborného vzdělávání, jehož důležitým znakem je spolupráce převážně soukromých firem na jedné straně a veřejných škol na straně druhé. Duální systém je systematické propojení teoretické výuky a praktické profesní přípravy, čímž je zabezpečena velká efektivita vzdělávání. To znamená, že si mladí lidé mohou ve firmě otestovat své školní znalosti a na konci svého školení mohou být nasazeni jako plnohodnotní pracovníci. V tomto systému zůstávají nezaměstnaní hlavně mladí lidé, kteří nemohou nebo mohou jen částečně splnit požadavky stále náročnějšího profesního života. Jednoduché kvalifikace pro ukončení školní docházky bývají znehodnocovány, což znamená, že systém dvojího vzdělávání je znatelně méně schopný úspěšně umístit i méně kvalifikované lidi.

Nezaměstnanost starších pracovníků se vyznačuje hlavně obtížemi při hledání nového zaměstnání pro ty, kteří přišli o práci. Tato skutečnost se zdá nepochopitelná, protože starší pracovníci mají zkušenosti a nashromážděné znalosti, které chybí mladší pracující populaci. Ztráty pro společnost a jednotlivce jsou značné, protože se zvyšuje průměrná délka života, zvyšuje se věk odchodu do důchodu v mnoha zemích a lidé jsou obecně v dobrém zdravotním stavu. Potíže, které mají dospělí při opětovném začlenění na trh práce po ztrátě zaměstnání, jsou vážnější než u mladých nezaměstnaných. Studie ukazují, že jak stárnou pracovníci, prodlužuje se doba jejich nezaměstnanosti a šance na nalezení zaměstnání. Otázkou však je, zda nezaměstnanost starších pracovníků pramení z jejich věku. Nezaměstnanost starších jedinců souvisí spíše s jejich specifickými charakteristikami, jako jsou vyšší očekávání platů, vyšší náklady na pracovní sílu a stereotypy o nižší produktivitě. Problém nezaměstnanosti ve stáří je ještě větší, než ukazují oficiální údaje. Oficiální statistiky nezaměstnanosti se týkají pouze těch, kteří jsou k dispozici pro zprostředkování zaměstnání pracovními agenturami. Například lidé, kteří se účastí opatření na podporu zaměstnanosti, nejsou uváděni jako nezaměstnaní.

Pokud jsou starší lidé nezaměstnaní, obvykle zůstávají nezaměstnaní déle. Je to jednak způsobeno předsudky vůči starším pracovníkům, jednak existujícími chorobami, které ztěžují návrat do zaměstnání. Aby toho nebylo málo, starším uchazečům o zaměstnání na rozdíl od mladších chybí „moderní“ certifikáty. Někteří z nich mohou „pouze“ přijít se svými dlouholetými zkušenostmi. Při hledání práce však může být překážkou také vysoká kvalifikace,

protože vysoká úroveň například akademický titul se spoustou pracovních zkušeností znamená konkurenční nevýhodu ve srovnání s mladšími konkurenty někdy kvůli vyšším platovým požadavkům.

Pracovníci ve věku 45 let a starší, kteří přišli o zaměstnání, se často setkávají s obtížemi při hledání nového zaměstnání, i když jsou dnes schopni pracovat déle než v minulých letech. Navzdory skutečnosti, že jsou starší pracovníci považováni za spolehlivější a mají lepší podnikatelskou etiku, jsou vnímáni jako méně flexibilní nebo adaptabilní a s vyššími platovými očekáváními.

Tabulka 4: Nezaměstnanost v SRN v letech 2009 až 2019 podle věku (v %).

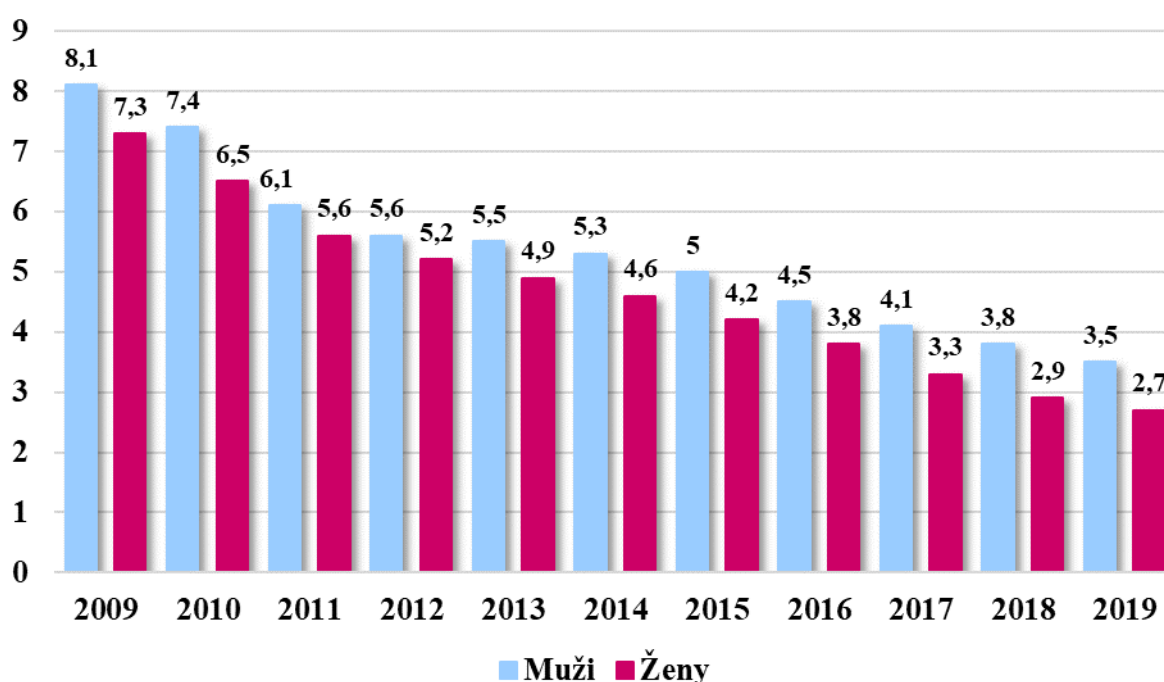
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
do 20 let	1,9	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,9	1,9	1,9	1,9
20 až 25 let	9,1	8,3	7,8	7,9	7,8	7,3	6,9	7,1	7,2	7,1	7,2
25 až 30 let	12,5	12,2	11,6	11,6	11,8	11,9	11,9	12,1	12,1	11,7	11,4
30 až 35 let	11,2	11,5	11,5	11,7	12,0	12,2	12,3	12,4	12,6	12,7	12,9
35 až 40 let	11,5	11,0	10,5	10,3	10,5	10,7	11,1	11,5	11,8	12,0	12,2
40 až 45 let	13,4	12,9	12,3	11,9	11,3	10,8	10,6	10,2	10,2	10,3	10,5
45 až 50 let	13,7	13,6	13,6	13,3	12,8	12,4	12,1	11,5	11,1	10,6	10,2
50 až 55 let	12,3	12,3	12,8	12,9	12,9	12,9	12,9	12,7	12,3	12,1	11,7
55 až 60 let	11,8	12,2	12,6	12,3	12,0	12,0	12,2	12,2	12,1	12,3	12,3
60 až 65 let	2,7	4,3	5,7	6,5	7,3	8,1	8,2	8,2	8,4	8,9	9,2

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020.

4.2.5 Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2009 až 2019

Z následujícího grafu je zřejmé, že od roku 2009 do roku 2019 docházelo k většímu poklesu mužů i žen, přičemž se nezaměstnanost mužů snížila z 8,1 % na 3,5 % a nezaměstnanost žen poklesla ze 7,3 % na 2,7 %. Přesto je viditelný rozdíl v nižší míře nezaměstnanosti u žen, než tomu bylo v České republice, a to dokonce za celé zkoumané období.

Graf 11 - Nezaměstnanost žen a mužů v SRN v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020.

Situace na trhu práce žen úzce souvisí s jejich rolí v péči o děti a své rodinné příslušníky. Ženy jsou v produktivním věku ve srovnání s muži právě kvůli péči o děti znevýhodněny, protože nemají dostatek denní péče, který se projevuje například s nedostatkem školek, s čímž následně souvisí horší nástup do zaměstnání po skončení mateřské dovolené. Po skončení fáze intenzivní péče o děti má mnohdy mnoho žen problém si najít práci. Problematikou jsou i odvětví, ve kterých muži a ženy pracují. Mnoho povolání je téměř stále vyhrazeno pro muže, jako jsou práce v oblasti průmyslu či strojírenství, kdy je pro výkon těchto povolání mnohdy potřeba například řidičské oprávnění různých skupin. V dnešní době však „běžný“ pracovní den vyžaduje od zaměstnaných osob vysokou míru flexibility, která lze jen velmi obtížně sladit s péčí

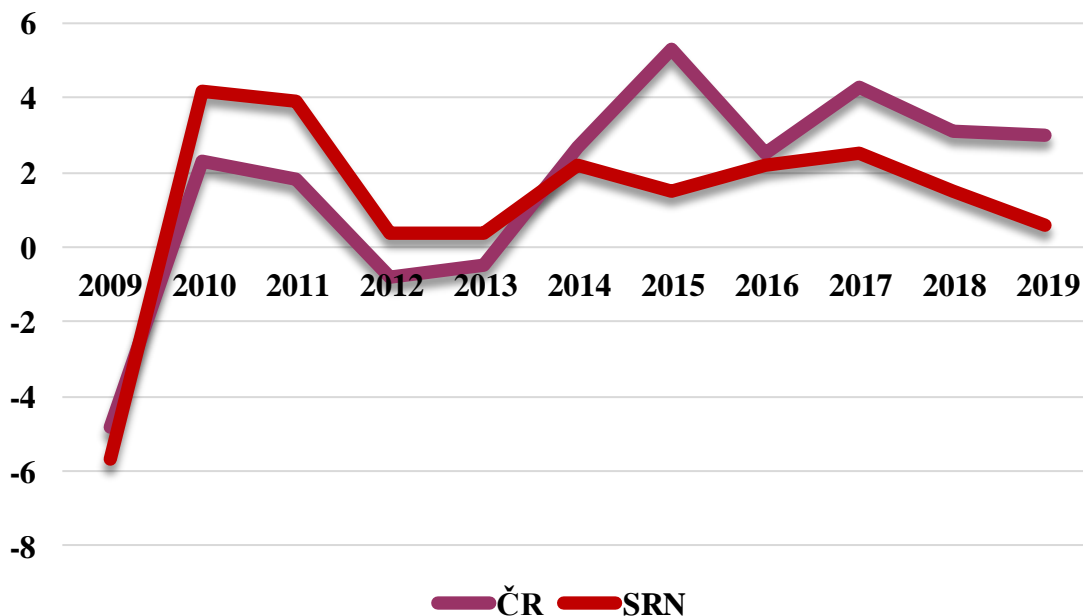
o děti. Důsledkem toho je, že z výše uvedených důvodů mnoho žen nebo rodin dnes nechce mít dítě, nebo popřípadě jen jedno, přičemž došlo k výraznému poklesu porodnosti, která způsobuje nedostatek lidí a následné uzavírání některých škol.

Hlavní příčinou nízké nezaměstnanosti žen v Německu je ta, že ženy v této zemi nejsou kvůli specifickým předpisům řazeny do oficiální míry nezaměstnanosti, např. v případě péče o příbuzné či děti apod. Do těchto statistik nejsou dále řazeny ženy, které se vzdělávají, nemají tradiční zaměstnání nebo ty ženy, které pečují o domácnost, jelikož jsou zaměstnávány bezplatně ve smyslu pečovatelské práce.

4.3 Srovnání vývoje nezaměstnanosti

Nejvíce užívaným ukazatelem při měření ekonomické aktivity je hrubý domácí produkt. Na základě grafu č.12 bylo ve zkoumaném období, tedy v letech 2009 až 2019 zaznamenáno, že byl roční růst hrubého domácího produktu relativně nestabilní. V roce 2009 se vlivem globální krize česká i německá ekonomika propadly do recese a utrpěly tak nejhlubší propad od konce druhé světové války. Hrubý domácí produkt poklesl v ČR o 4,8 % a v SRN o 5,7 %. Následující roky se obě ekonomiky snažily postupně zotavovat. Signály jistého oživení ekonomik se objevily již v roce 2010, a to zejména zásluhou příznivého vývoje zahraniční i domácí poptávky. V roce 2010 růst znovu zpomaloval. Následná recese ve srovnání s rokem 2009 byla sice o něco mírnější, ale za to delší. V roce 2012 došlo v České republice ke snížení hrubého domácího produktu o 0,8 % a v roce 2013 o 0,5 %. Německá ekonomika zažívala postupné oživení, tvořila stabilnější základy a snižovala svou závislost na exportu. Obnovení růstu po recesi, se kterou se česká ekonomika potýkala v letech 2012 a 2013 skončila a ekonomika se vrátila zpět k růstu. V roce 2014 česká ekonomika v rámci porovnání s jednotlivými zeměmi EU docílila průměrného růstu. Zatímco držela v roce 2015 německá ekonomika stabilní růst, v České republice dosáhl hrubý domácí produkt nejvyšší hodnotu za celé zkoumané období. Následující roky zvyšoval svůj výkon. V České republice se v roce 2019 zvýšil hrubý domácí produkt o 2,4 %, zatímco Německo si vedlo velice podobně a hrubý domácí produkt představoval narůst o 1,9 %. Ke kladnému vývoji ekonomik přispěla nejen domácí a zahraniční poptávka, ale také odvětví obchodu. Naopak slabší dynamika růstu byla v odvětví průmyslu. Pohled napříč vývojem hrubého domácího produktu pro obě země ukazuje synchronizovaný vývoj.

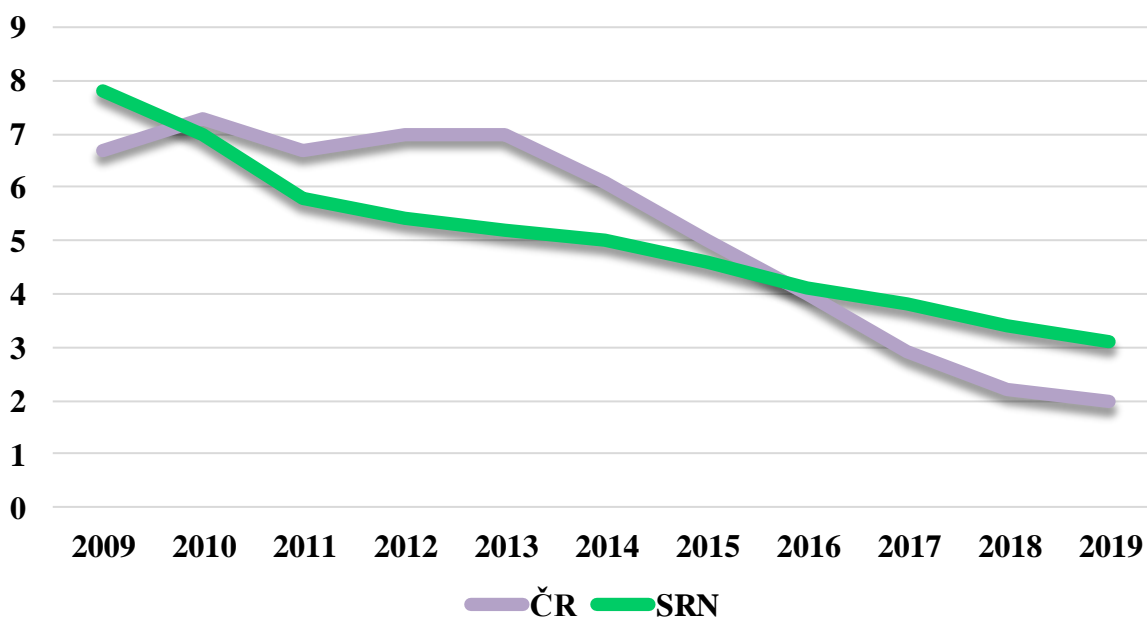
Graf 12 - Vývoj růstu HDP v ČR a SRN v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020.

Následující graf č.13 znázorňuje porovnání dvou států – České republiky a Spolkové republiky Německo na základě míry nezaměstnanosti v letech 2009 až 2019, z čehož v návaznosti na graf plyne, že si jsou svým vývojem obě země nadmíru podobné. Společně mají i to, že zastupují dvě nejvyšší příčky v rámci Evropské unie. V roce 2009 se v důsledku hospodářské krize oba dva státy potýkaly s výrazným nárůstem míry nezaměstnanosti. Podstatnou informací však je, že na Spolkovou republiku Německo neměla hospodářská krize značný dopad, tak jako tomu bylo v České republice a míra nezaměstnanosti se zvýšila jen nepatrně. Navzdory tomu, že byl v roce 2007 postihnut německý bankovní systém více než v porovnání s tím českým bankovním systémem. Ke snižování míry nezaměstnanosti se jako první uchýlila Spolková republika Německo, jejíž nezaměstnanost byla po hospodářské krizi výrazně nižší ve srovnání s Českou republikou. V současné době se však Česká republika nachází na hlavních pozicích makroekonomického ukazatele. V roce 2019 činila míra nezaměstnanosti pouhé 2 %, zatímco ve Spolkové republice Německo byla o 1,1 p. b. vyšší.

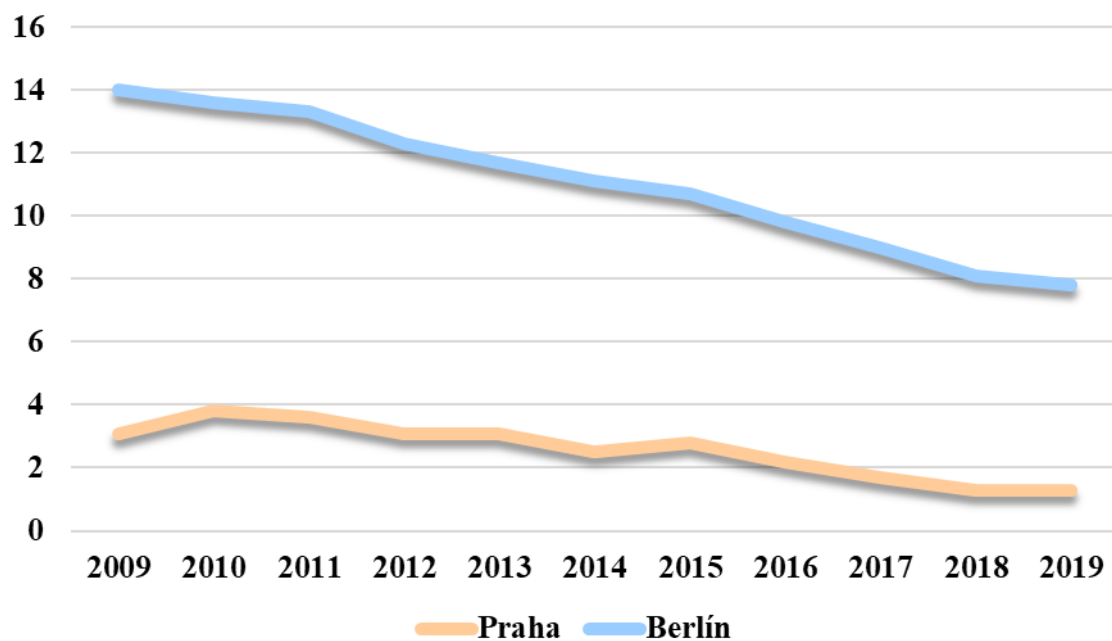
Graf 13 - Nezaměstnanost v ČR a SRN v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020

Z pohledu míry nezaměstnanosti je zajímavé srovnání mezi dvěma hlavními městy Prahou a Berlínem. Tyto města si jsou naprostým opakem. Praha se díky své nízké míře nezaměstnanosti pohybuje za zkoumané období v průměrné výši, čímž si zasluhuje první příčku v rámci komparace s ostatními regiony v České republice. Zatímco Berlín představuje úplný opak a zastupuje tak regiony v Německu s nejhorší a zároveň nejvyšší nezaměstnaností. Důvodů, proč je vysoká nezaměstnanost v Berlíně může být hned několik. Ať už díky nízké kvalitaci obyvatel, nebo kvůli tomu, že převážné množství velkých berlínských podniků přesunulo své působení do Braniborska. Značná většina se přemístila jen z důvodu nižších daní či poplatků týkajících se nájemného a pozemků. Berlínská ekonomika má v posledních několika desetiletích mimořádně bohatou historii, která se vyznačuje velkými otřesy a opakovanými strukturálními změnami. Od znovusjednocení se město stále více rozvíjelo v sektoru služeb. Koneckonců představuje 88 % pracovních míst. V informačním a komunikačním sektoru, ve zdravotnictví a sociálních službách se v posledním roce počty zvýšily. Stále se mění a zažívá nový vývoj v oblasti průmyslu. Naopak svou krizi zaznamenal ve stavebnictví.

Graf 14 - Nezaměstnanost v Praze a Berlíně v letech 2009 až 2019 (v %).

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020

5 Výsledky a diskuse

Na základě provedené analýzy je zřejmé, že Českou republiku i Spolkovou republiku Německo ovlivnily důsledky hospodářské krize, která s sebou přinesla růst míry nezaměstnanosti. Hospodářský vývoj Spolkové republiky Německo je velkým konkurentem pro českou ekonomiku, neboť značí nadměrné odlišnosti v exportu či hrubém domácím produktu. Přesto Česká republika zastupuje s hrdostí jeden velmi podstatný makroekonomický ukazatel, kterým je právě míra nezaměstnanosti.

V kontextu srovnávání míry nezaměstnanosti jsou na tom obě země poměrně stejně, v SRN byla v roce 2016 4,1 % a v ČR 4,0 %.

Na prvních pozicích se v míře nezaměstnanosti objevovaly převážně země patřící do západního bloku. Na rozdíl od Německa, kde hlavní město zaujímalo nejvyšší pozici byla Praha naprostým opakem a zastupovala tu nejnižší míru nezaměstnanosti v celé České republice.

Spolkové republiky Německo se zřetelně daří i v míře nezaměstnanosti zastoupené mladými lidmi do 20 let, kdy ukazatel činil v roce 2012 1,6 %, přičemž v českém zastoupení mladých lidí ve věku 15 až 19 let byla míra nezaměstnanosti 46,5 %. S nouzí a nedostatkem o osoby, které by zastupovaly pracovní místa s menší kvalifikací se potýkají obě země. Mnohem častěji se setkávají s lidmi, kteří o tento druh práce neprojevují žádný zájem, a tak hrozí, že jich bude v budoucnosti mnohem více přibývat.

Dopad, který přinesla hospodářská krize měl své odezvy i na začátku roku 2010, kdy se míra nezaměstnanosti v České republice zvýšila na 7,3 %. Přesto si česká ekonomika našla opět cestu k růstu a meziročně se hrubý domácí produkt navýšil o 2,3 %.

Od roku 2011 do roku 2013 došlo k poklesu výkonosti české ekonomiky. Navzdory snahy udržet českou ekonomiku ve stejné dynamice jako v prvním čtvrtletí došlo k silnému snižování. Míra registrované nezaměstnanosti činila 8,6 % a ovlivnila 46 okresů, které vykazovaly vyšší hodnotu jako republikový průměr. Další dva roky se míra nezaměstnanosti udržovala na úrovni 7 %. V Německu se v roce 2011 začalo HDP snižovat a role růstového motoru se začala stále více přesouvat na domácí poptávku. Následný rok došlo k silnému přerušení dvouletého usilujícího obnovení výkonu ekonomiky, přičemž v roce 2012 představoval hrubý domácí produkt hodnotu 0,8 %. Roku 2014 se ekonomika postupně obracela k růstu a hrubý domácí produkt v České republice vzrostl o 2,7 %. Naopak míra nezaměstnanosti se obracela k poklesu a činila 6,1 %, s čímž souvisel i návrat celé české ekonomiky v pozadí

s vracejícím se průmyslem. V Německu došlo ke snížení míry nezaměstnanosti, která činila 5,0 %. Nejvyšší hodnot v porovnání s předcházejícími osmi lety vzrostl v roce 2015 hrubý domácí produkt o 5,3 %, ale rychlost růstu české ekonomiky se postupně snižovala. Současně se míra nezaměstnanosti v tomto roce objevila už po osmé na takzvaném minimu, přičemž společně s německou ekonomikou tvořili „pár“ s nejnižší hodnotou v EU. Německá ekonomika byla pro tento rok charakteristická pevným a stabilním hospodářským růstem, kdy HDP dosáhlo 1,5 % a míra nezaměstnanosti představovala pokles o 0,4 p. b.

Se začínajícím rokem 2016 rostlo i HDP a německá ekonomika nejvíce získávala z narůstající se soukromé spotřeby, dále také z nárůstu státních výdajů. V důsledku růstu hospodářství se německá ekonomika v roce 2017 již osmým rokem zvýšila a HDP činilo zvýšení 2,5 %. Přirozeného hospodářského vývoje bylo možné zachytit téměř ve všech odvětvích ekonomiky s výjimkou lesnictví a rybolovu. Naopak značný nárůst byl v oblasti dopravy, pohostinství a také například obchodu. Dalšími původem hospodářského růstu byla mimo jiné i domácí spotřeba. V tomto silném roce v Německu opět vedla míra nezaměstnanosti k poklesu, přičemž činila 3,8 %. V České republice se ke konci roku HDP zvýšilo o 4,3 % a v důsledku toho se protáhl trend růstu. Také poklesla míra nezaměstnanosti, a to díky rostoucí poptávce po pracovní síle. Mimo jiné došlo ke snížení nezaměstnanosti na všech úrovních vzdělání.

V roce 2018 se německé hospodářství ocitlo na pokraji a vyrovnávalo se s negativními dopady týkající se oslabujícího nárůstu globální ekonomiky a také nejistoty plánovaného odchodu Velké Británie z Evropské unie. Míra nezaměstnanosti se nadále snižovala a většina volných pozic byla orientována na pracovníky v oblasti prodeje, dopravy a zdravotnictví. Pro českou ekonomiku to byl rok, kdy se ekonomika uchylovala ke zpomalení a HDP činilo zvýšení 2,2 %.

Navzdory klesajícímu tempu růstu zažilo Německo již podesáté v roce 2019 hospodářský vzestup. Počet nezaměstnaných osob v Německu snížil na 2,27 mil. a míra nezaměstnanosti činila 3,1 %. Poptávka po kvalifikovaných pracovnících byla stále vysoká. Jedním z důvodů růstu české ekonomiky byla konečná spotřeba domácností. Míra nezaměstnanosti zůstávala překvapivě stále na nízké úrovni a činila pouhé 2 %. I přesto, že nabídka volných pracovních pozic nepředstavovala takový nárůst jako v roce 2018, stále přesahovala počet nezaměstnaných osob.

Co se týče nezaměstnanosti podle pohlaví, se v České republice potýkáme s problematikou nezaměstnanosti žen, kdy je ženská pracovní síla v české společnosti stále

považována za podřadnější a s nižšími schopnosti v porovnání s mužskou pracovní silou. Nezaměstnanost se výrazně zvýšila v období hospodářské krize, která zasáhla zejména zaměstnání, ve který více figurují muži, což může být jeden z důvodů zvýšené nezaměstnanosti žen. V roce 2009 byla nezaměstnanost u mužů vyšší o 2,4 p. b a u žen o 2,1 p. b. V roce 2013 bylo zaznamenáno znatelné snížení nezaměstnanosti u žen a nejmenší rozdíl mezi pohlavími zaregistroval rok 2018, kdy se nezaměstnanost snížila a činila u žen 2,4 % a u mužů 1,7 %. V souvislosti s porovnáním zastoupení žen a mužů v krajích, byla nejnižší naměřená hodnota v Praze. Německo se potýkalo s opačným případem, kdy docházelo k většímu počtu nezaměstnaných mužů. Hlavní příčinou nízké nezaměstnanosti žen v Německu je ta, že ženy v této zemi nejsou kvůli specifickým předpisům řazeny do oficiální míry nezaměstnanosti, např. v případě péče o příbuzné či děti apod. Do těchto statistik nejsou dále řazeny ženy, které se vzdělávají, nemají tradiční zaměstnání nebo ty ženy, které pečují o domácnost, jelikož jsou zaměstnávány bezplatně ve smyslu pečovatelské práce.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí je věčným problémem v rámci EU. Jedním z důvodů je jejich ohroženost při vstupu na trh práce. Nemají žádné zkušenosti či důležité kontakty pro úspěšné uchycení se na pracovním trhu. Naopak v Německu je vykazována u mladých do 20 let nejnižší nezaměstnanost vzhledem k působícímu duálnímu systému, který umožňuje mladým lidem a převážně studentů provázat školní docházku s praxí. Nejvyšší nezaměstnanost byla zaregistrována u starších osob, kteří obvykle zůstávají nezaměstnaný dlouhodobě. Častým důvodem je předsudek vůči věku, kdy jsou méně flexibilní či adaptabilní.

Výrazný rozdíl, který zaznamenávají obě země je v nezaměstnanosti v rámci regionů. Kraj s nejvyšší mírou nezaměstnanosti je Ústecký kraj, následuje Moravskoslezský a také Karlovarský kraj. Příčinou vysoké nezaměstnanosti v kraji Ústeckém je především nízká vzdělanost, která se vyznačuje ať už základním či neukončeným vzděláním. Na opačnou stranu patří Praha, která má dlouhodobě nejnižší nezaměstnanosti. Po úspěšné Praze následuje kraj Středočeský. Z pohledu nezaměstnanosti spolkových zemí byla největší naměřená nezaměstnanost v hlavním městě Berlín, a to z důvodu nedostatku kvalifikovaných uchazečů o pracovní místo. Následovalo i strukturálně slabé Meklenbursko-Přední Pomořansko. Opak však představovalo Bavorsko, ve kterém byla dlouhodobě nejnižší nezaměstnanost, a to převážně díky mnoha odvětvím.

6 Závěr

Tématem bakalářské práce byla nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie. Vybranými zeměmi byly konkrétně Spolková republika Německo a Česká republika, ve zkoumaném období 2009 až 2019. Dílčím cílem bakalářské práce bylo zhodnotit sledované ekonomiky s využitím makroekonomických ukazatelů a pomocí komparativní analýzy jej vzájemně mezi vybranými zeměmi porovnat. Data k jednotlivým zemím byla čerpána z odborné literatury a také z internetových zdrojů. K vypracování praktické části práce byly použity zejména stránky Českého statistického úřadu a rovněž Evropského statistického úřadu.

První část bakalářské práce se zaměřovala na teoretickou stránku nezaměstnanosti. Nejprve byly popsány a vysvětleny základní makroekonomické pojmy, které úzce souvisí s nezaměstnaností. Spojitost trhu práce, na kterém dochází ke střetu poptávky a nabídky po práci. Následně byl vysvětlen samotný pojem nezaměstnanost, jaké jsou druhy nezaměstnanosti. Jaké mohou být její důsledky vzniku a příčiny. Dále také jakým způsobem lze nezaměstnanost měřit, jak ovlivňuje a působí na naše zdraví. Současně bylo vysvětleno, jaký pro člověka má význam práce a jaké osoby patří do rizikových skupin, kdy bylo zjištěno, že rizikovými skupinami byli starší lidé, osoby do třiceti let, ženy a zdravotně postižení lidé. Zároveň do rizikových skupin patří romské etnikum a současně i lidé bez kvalifikace. Následně byl popsán další makroekonomický ukazatel – hrubý domácí produkt.

Další část bakalářské práce se zaměřovala na praktickou stránku, jejíž náplní bylo porovnat vývoj míry nezaměstnanosti a další makroekonomické ukazatele v České republice a Spolkové republice Německo v období od roku 2009 do roku 2019. Nejprve byly charakterizovány dané země a následně byl popsán vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých letech. Spolková republika Německo byla pro Českou republiku v hospodářském vývoji značným soupeřem. Přesto se její vývoj míry nezaměstnanosti pohyboval ve sledovaném období na nižších hodnotách. Navzdory podobnosti v míře nezaměstnanosti byl v roce 2013 zaznamenán největší rozdíl mezi zeměmi. Rozdíl byl o 1,8 p. b. Naopak nejmenší rozdíl byl zaznamenán v roce 2016 o 0,1 p. b. Z analýzy je patrné, že vlivem hospodářské krize utrpěly ekonomiky obou zemí. Následující roky se však docílilo oživení růstu a návratu výkonu ekonomik.

Následně byla porovnána analýza nezaměstnanosti podle jednotlivých regionů, skupin podle věku a pohlaví. Výrazný rozdíl, který zaznamenávaly obě zkoumané země byl v rámci posuzování míry nezaměstnanosti v regionech. Zatímco se hlavní město Praha pyšnilo nejmenší

nezaměstnanosti v celé České republice, a to díky příznivým pracovním nabídkám a silné kvalifikaci obyvatelstva se Berlín potýkal se zcela jistým opakem. Hlavním důvodem byl nedostatek kvalifikovaných uchazečů o pracovní místa. V jeho šlépějích následovalo strukturálně slabé Meklenbursko-Přední Pomořansko. Nejvyšší hodnoty Berlín dosáhl v roce 2019, kdy nezaměstnanost činila 7,8 %. Ze západoněmeckých států to byly Brémy s mírou nezaměstnanosti 9,9 %. Podíl nezaměstnaných nižší, než v kterékoliv jiné spolkové zemi zastupovalo Bavorsko, a to zejména díky silné ekonomice a odvětví, která se zaměřovala na automobilový průmysl. Z pohledu České republiky byl nejvíce problematickým krajem kraj Ústecký, který stále drží nejvyšší hodnotu 11,2 %, která byla naměřena v roce 2010. Příčinou jeho vysoké nezaměstnanosti je zejména velmi nízká úroveň vzdělání, která se následně vyznačuje pouze základním či neukončeným vzděláním. V tomto důsledku dochází k oslabování ekonomického rozvoje. Následujícími kraji s vyšší mírou nezaměstnanosti jsou Moravskoslezský a Karlovarský kraj.

Z analýzy je patrné, že míra nezaměstnanosti mladých lidí stále zastupuje nejvyšší příčky a je věčným problémem v rámci Evropské unie. V České republice mladí lidé od věku 15 do 19 let vykazují nejvyšší pozice v míře nezaměstnanosti za celé zkoumané období. Hlavní příčinou jejich nezaměstnanosti jsou potíže s nedostatkem zkušeností, praxe a současně mezera, která vzniká v důsledku nedostatku důležitých kontaktů. Ve Spolkové republice Německo je velkým pomocníkem duální systém, který napomáhá k nízké nezaměstnanosti. Duální systém systematicky propojuje teoretickou výuku s praktickou profesní přípravou, což se následně projevuje v efektivitě vzdělání mladých lidí a také velmi nízkou mírou nezaměstnaností. Zastupující skupinou vysoké nezaměstnanosti v Německu byli starší lidé.

Dále byla porovnána analýza nezaměstnanost podle pohlaví obou zemí za sledované období, ve které hrají značnou roli ženy. Z této analýzy bylo zjištěno, že se v České republice neustále potýkáme s tím, že je ženská pracovní síla stále považována za podřadnější, méněcennou s nižšími schopnostmi ve srovnání s tou mužskou pracovní silou. V české společnosti jsou stále považováni muži za hlavní živitele rodiny a ženy obvykle zastávají funkci pečovatelek, ať už o děti nebo rodinné blízké. Výrazné zhoršení bylo zaznamenáno v roce 2009 v období hospodářské krize, která se nejvíce dotkla a postihla zaměstnání v nichž hrají významnou roli muži. Nejvyšší naměřená hodnota u žen byla v roce 2010 jako důsledek hospodářské krize a míra nezaměstnanosti činila 8,5 % a u mužů 6,4 %. Následující roky byl zaznamenán výrazný pokles a v roce 2018 byl mezi pohlavími nejmenší rozdíl. U mužů míra

nezaměstnanosti v tomto roce činila 1,7 % a následně u žen 2,4 %. Při porovnání nezaměstnanosti pohlaví v rámci krajů byla zaznamenána nejnižší hodnota v Praze. Opačné výsledky však zaznamenávalo Německo, které se potýkalo s vyšší nezaměstnaností mužů. Hlavní příčinou nízké nezaměstnanosti žen v Německu je ta, že ženy v této zemi nejsou kvůli specifickým předpisům řazeny do oficiální míry nezaměstnanosti, např. v případě péče o příbuzné či děti apod. Do těchto statistik nejsou dále řazeny ženy, které se vzdělávají, nemají tradiční zaměstnání nebo ty ženy, které pečují o domácnost, jelikož jsou zaměstnávány bezplatně ve smyslu pečovatelské práce.

Zajímavost se zaobírala na Českou republiku, kde byl popsán podrobný vývoj ekonomiky za rok 2020 v důsledku pandemické krize. Dopad koronavirové krize se projevil ve všech krajích České republiky a ve velké části odvětví. Nejvíce postiženými kraji byl Ústecký kraj a Moravskoslezský, kde se míra nezaměstnanosti po celý rok pohybovala v rozmezí 4-5 %. Krize měla vliv i na pracovní uplatnění lidí na trhu práce, kdy několik osob přišlo v důsledku pandemie o své zaměstnání. Úřad práce evidoval ke konci listopadového měsíce dokonce 274 526 uchazečů o práci. Nejvíce byl ovlivněn zpracovatelský průmysl, cestovní ruch, gastronomie a také automobilový průmysl.

V části výstupů bakalářské práce byly všechny tyto analýzy porovnány. Z porovnání nezaměstnanosti je patrné, že míra nezaměstnanosti měla zpočátku vlivem hospodářské krize rostoucí charakter, ale poté bylo projevováno snížení míry způsobené oživením ekonomiky, které se následovně odráželo i na trhu práce.

Další cíl v podobě výsledků a diskuse byl rovněž splněn. Lze shrnout, že i přes nízkou nezaměstnanost v obou zkoumaných zemích, které zastupují i první dvě příčky v Evropské unii, musejí oba státy zlepšit zastoupení žen na trhu práce v rámci nezaměstnanosti pohlaví a následnou překážku v zaměstnanosti mladých lidí.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie - teorie a praxe: základní kurs. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Expert (Grada). ISBN 978-80-7380-492-3.

FIALOVÁ, Helena. Malý ekonomický výkladový slovník: základní kurs. 7. rozš. vyd. Praha: A plus, 2004. ISBN 80-902-5147-1.

HELÍSEK, Mojmír. Makroekonomie: základní kurs. 2. přeprac. vyd. (dotisk). Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-861-7525-1.

HOLMAN, Robert, Bronislav KONEČNÝ a Dana STARÁ. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 3. dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9764-2.

JÍROVÁ, Hana, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. Trh práce a politika zaměstnanosti: středně pokročilý kurz. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-707-9635-9.

JUREČKA, Václav, Bronislav KONEČNÝ a Dana STARÁ. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

KLÍMA, Jan. Makroekonomie. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-868-5127-3.

MACÁKOVÁ, Libuše. Mikroekonomie: základní kurs. 9. vydání. Slaný: Melandrium, 2005. ISBN 80-861-7541-3.

MAREŠ, Petr, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Nezaměstnanost jako sociální problém: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901-4249-4.

RIEVAJOVÁ, Eva. Trh práce a politika zaměstnanosti. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2009. ISBN 978-80-225-2878-8.

SOJKA, Milan, Bronislav KONEČNÝ a Dana STARÁ. Malá encyklopedie moderní ekonomie: středně pokročilý kurz. 3. dopl. vyd. Praha: Libri, 1999. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-859-8378-8.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. Nezaměstnanost. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4282-3.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/xp/nezamestnanost-a-neaktivita-mladych-lidi-ve-veku-15-az-24-let>

Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/xp/analyza-_zeny_a_muži_v_krajich_cr_nezamestnanost

Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/122733934/25013020146.pdf/6d18b45f-b907-442a-8aea-29e411ec2b34?version=1.1>

Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/122733934/25013020147.pdf/b3a28c06-a5a9-4447-8aa5-f7b6d8444ad6?version=1.1>

Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-4-ctvrtleti-2020>

Eurostat [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/main-tables>